

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

POSEBNO POROČILO

**DOSTOPNOST
CENTROV ZA SOCIALNO DELO
ZA
GIBALNO IN SENZORNO OVIRANE
INVALIDE**

8. Osebam na invalidskih vozičkih onemogočeno neposredno spremljanje sej Državnega zbora

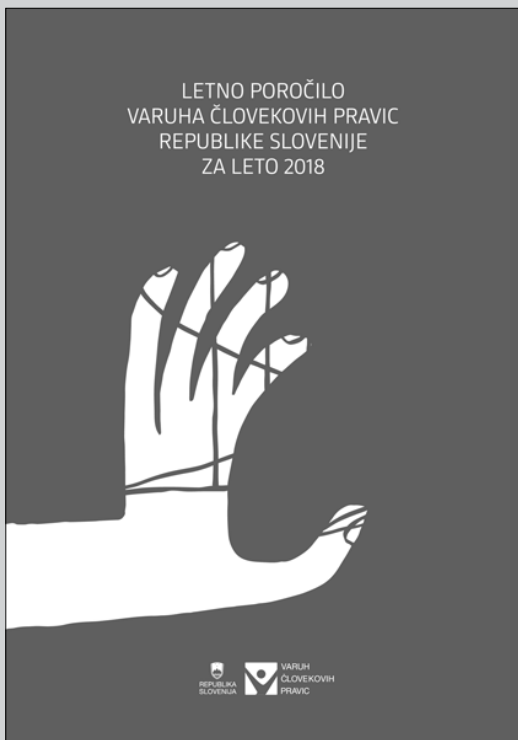
V pobudi, naslovljeni na Varuha človekovih pravic RS, smo bili opozorjeni, da osebam na invalidskih vozičkih ni omogočen dostop do balkona velike dvorane Državnega zbora RS (DZ), kjer je zainteresirani javnosti omogočeno neposredno spremljanje sej DZ.

Varuh je DZ opozoril na pravico do enakega obravnavanja in dolžnost zagotavljanja razumne prilagoditve za invalide osebe, ki pomeni zahtevo po nujnih, primernih in sorazmernih prilagoditvah, ki so v posameznem primeru potrebne, da se osebi z invalidnostjo odpravijo ovire in prepreke za enako in polno uživanje vseh pravic. Kršitve te obveznosti pomenijo diskriminacijo, storjeno z opustitvijo. Varuh je izrazil mnenje, da bi DZ moral omogočiti dostop do spremljanja sej vsem brez razlik. Namestitve dvigala, ki omogoča dostop in s tem spremljanje sej DZ osebam na invalidskem vozičku, bi bila vsekakor lahko razumna in potrebna rešitev. Poleg izpolnitve pravne obveznosti smo opozorili tudi na zgled in sporočili, ki ga morajo pri aktivnem preprečevanju diskriminacije v javnosti dati najvišje državne institucije.

V odgovoru je DZ pojasnil, da so kot trenutno rešitev namestili klančino, ki invalidnim osebam omogoča dostop do balkona velike dvorane. V najkrajšem možnem času bodo proučili tehnične in gradbene možnosti za namestitve dvigalne ploščadi, ki bo dolgotrajnejša in ustrežnejša rešitev dostopa za osebe na invalidskih vozičkih in s tem enakopravno varstvo pravic. Odziv DZ ocenjujemo kot ustrezen. 10.0-17/2007

Ob postavljanju v Gornji Radgoni je varuhinja skupaj z namestnikom in svetlovalkama na pogovor sprejela dvanajst pobudnikov. Po pogovoru je na krajsi novinarski konferenci predstavila vsebino pogovorov. Med drugim je povedala, da se je srečala s podžupanom Vinkom Rousom in direktorjem občinske uprave Draganom Kujundžičem. Ugotovila je, da je občina prijazna ljudem, kljub temu pa je opozorila na dve pomankljivosti: občinska stavba ni prilagojena tistim, ki imajo težave z mobilnostjo (starejši, invalidi ...), pogreša pa tudi brezplačno pravno svetovanje občanom.

2.1.3 Posebej o fizični dostopnosti sodišč za invalide

Ob obravnavi ene izmed pobud smo lahko razbrali, da (okrajno) sodišče nima urejenega fizičnega dostopa za invalide. V konkretnem primeru, v katerem je bil oškodovanec invalidna oseba, je bila zato obravnavana zadeva predstavljena na drugo sodišče, kjer je takšen dostop za invalide urejen.

Omogočanje dostopa do objektov v javni rabi za invalide je pomemben element zagotavljanja enakih možnosti invalidov. Ker Varuh lahko skladno z drugim odstavkom 9. člena ZVarCP obravnava tudi širša vprašanja, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost v Republiki Sloveniji, **smo se odločili vprašanje dostopnosti sodišč za invalide odpreti kot takšno širše vprašanje.** Dejanska dostopnost sodišč za invalide je namreč pomembna tako glede udeležencev v sodnih postopkih kot tudi za druge. Lahko gre za vabljene stranke (tožniki, toženci, obdolženci, njihovi zagovorniki, prič, oškodovanci ipd.), za sodno osebo ali pa za javnost v najširšem smislu (24. člen URS določa, da so sodne obravnave javne). Zagotavljanje dostopnosti (le) razpravnih dvoran kot takih je torej nezadostno -- že stranke morajo imeti poleg dostopa v razpravne dvorane omogočen tudi dostop npr. do sprejemne pisarne, zemljiške knjige, sodnega registra, pisarn sodnih vpisnikov, službe za brezplačno pravno pomoč, ... Za invalide morajo biti dostopni prostori stavb, v katerih postuje sodišče, tudi zato, ker sicer ni mogoče govoriti o dejanskem spoštovanju prepovedi diskriminacije na podlagi invalidnosti iskalcev zaposlitve in sodnega osebeja v času trajanja delovnega razmerja. Ne nazadnje pa je tudi zaradi omogočanja dostojnega opravljanja osnovnih fizioloških potreb pomembno, da je zagotovljena tudi dostopnost sanitarij za invalide. Celovita dostopnost pa bi poleg vsega že navedenega vključevala tudi parkirišča, namenjena invalidom.

V okviru obravnave zgoraj omenjene Varuhove samoinicativno začete zadeve so bile na vseh 66 sodišč v Republiki Sloveniji nastlovene poizvedbe (prvi odstavek 36. člena Poslovnika Varuha človekovih pravic) o letnici izgradnje in morebitne rekonstrukcije objekta, v katerem postuje sodišče; ali so prostori sodišča fizično dostopni za invalide; ali so prostori sodišča opremljeni s sanitarijami, dostopnimi za invalide; ali sodišče zagotavlja parkirišča za invalide ali pa je ob vhodu v objekt zagotovljena vsaj možnost za kratkotrajno ustavitev vozila osebe z invalidskim vozičkom; ali sodišče v vabilih vabljene seznanja s pravico do enakopravnega sodelovanja v postopku ter koliko vabljenih oseb je v letih od 2015 do vključno 2017 sporočilo sodišču, da so invalidi z gibalno oviranostjo in težavami pri premagovanju fizičnih/arhitektonskih ovir (npr. stopnice) in kako se je sodišče odzvalo na morebitna tovrstna sporočila. Za primer, da prostori sodišča, posebej tudi sanitarije, niso fizično dostopni za invalide, oziroma sodišče ne zagotavlja možnosti za parkiranje invalidov, pa smo zaprosili še za pojasnila o tem, ali v vabilih vabljene seznanjajo z informacijo, da nimajo urejenega dostopa za invalide (vstop/dostop v objekt, gibanje po objektu, sanitarije, parkiranje); na kakšen način osebam, ki zaradi gibalne oviranosti ne

4. Varuh priporoča Državnemu zboru postopanje, v okviru katerega se bo čim prej (tudi) s sprejetjem ustrezne zakonske podlage v zvezi s pravicami študentov invalidov glede prevoza med krajem izobraževanja, zadostilo dolžnosti iz tretjega odstavka 38. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI) po primerni prilagoditvi študijskega procesa za študente invalidne.

55. Varuh priporoča, naj (po zgledu dobre prakse Ministrstva za pravosodje, ki je začelo pripravljati analizo dostopnosti sodišč že v letu 2017) Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport nemudoma začne z analizo dostopnosti srednjih in osnovnih šol za invalide ter na tej podlagi izdela uresničljiv načrt za zagotovitev dostopnosti teh objektov, v katerem bosta predvidena tudi časovni in finančni načrt izvedbe ukrepov.

56. Ob upoštevanju dolgotrajnosti reševanja dostopnosti Gimnazije Bežigrad in dejstva, da v širši slovenski osrednji in zahodni regiji nobena gimnazija, ki izvaja program mednarodne mature, ni fizično dostopna za invalide, Varuh priporoča MIZŠ, naj v proračunu nemudoma zagotovi sredstva za izvedbo odprave grajenih ovir na Gimnaziji Bežigrad.

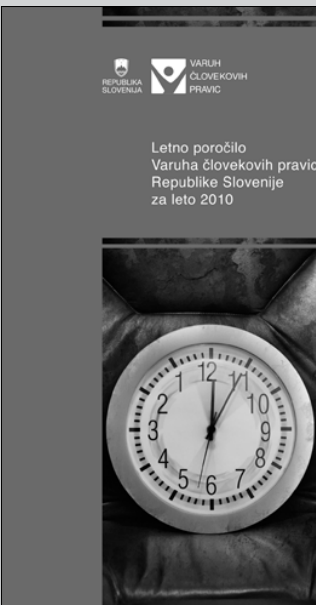
Dostop javnih zgradb za invalide

Varuh človekovih pravic RS (Varuh) je pri svojem delovanju ves čas pozoren tudi na dostop do javnih zgradb za invalide. Tako smo na zunanem poslovanju v Ljutomeru opazili, da zgradba Občine Ljutomer, kjer ima svoje prostore tudi Upravna enota Ljutomer, ni prilagojena dostopu oseb na invalidskih vozičkih.

Na svojo pobudo smo občino in upravno enoto opozorili na določbe Konvencije o pravicah invalidov (MKPI), katere podpisnica je tudi Republika Slovenija. Poudarili smo, da je odprava arhitektonskih ovir še posebej pomembna v primerih, ko so v stavbah prostori državnih organov ali organov lokalne samouprave. MKPI določa, da odklonitev primerne prilagoditve, torej tudi odklonitev odprave arhitektonskih ovir, pomeni obliko diskriminacije zaradi invalidnosti. Če je osebam na invalidskih vozičkih preprečen dostop do javnih zgradb, jim je s tem onemogočeno tudi uveljavljanje njihovih pravic in interesov. Prilagoditev dostopa za invalide je pomembna tudi z vidika zaposlovanja invalidov. MKPI v 27. členu namreč določa, da morajo države pogodbenice invalidom -- enako kot drugim -- zagotoviti pravico do dela. Ta obveza med drugim pomeni, da mora biti delovno okolje dostopno invalidom. Manj ugodno obravnavo v zvezi z uveljavljanjem posameznikovih pravic, ker zaradi invalidnosti ne more dostopati do javnih zgradb, prepoveduje tudi Ustava Republike Slovenije, ki v 14. členu določa, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice, ne glede na invalidnost. Do uveljavitve ZIMI je diskriminacija na podlagi invalidnosti prepovedana na podlagi Zakona o uresničevanju enakih možnosti.

Iz odgovorov upravne enote in občine je bilo mogoče razbrati, da se pristojni zavedajo pomena dostopnosti javne zgradbe za invalide. Že v letu 2002 so se ob rekonstrukciji stopnišča zavzemali za vgradnjo dvigala, vendar je projektant ugotovil, da ta ni mogoča, izvedba dvigala ob fasadi pa bi bila povezana z visokimi stroški in večjo rekonstrukcijo stavbe, ki je zaščiten kot objekt kulturne dediščine.

Kot začasna rešitev sta od leta 2004 nameščena zvonec in domofon, da lahko oseba na vozičku pokliče pristojnega uslužbenca in zeleno storitev opravi v avli. Občina in upravna enota se zavedata, da takšna rešitev ni ustrezna in ne more ostati trajna, zato sta pristopili h gradnji prizidka k stavbi, ki bo etažno povezan s stavbo, v njem pa bo tudi dvigalo. Gradnja naj bi se začela v letu 2011.

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

POSEBNO POROČILO

**DOSTOPNOST
CENTROV ZA SOCIALNO DELO
ZA
GIBALNO IN SENZORNO OVIRANE
INVALIDE**

Ljubljana, december 2022

“

**»Ugotavljam, da je v Sloveniji na številnih področjih vse bolj očitna
diskriminacija invalidov.«**

varuh človekovih pravic, Peter Svetina, v Letnem poročilu Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2019 (str. 16),
prvem za časa njegovega mandata

KAZALO

BISTVO	4
DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA GIBALNIH OVIRANOSTI	27
O FIZIČNI DOSTOPNOSTI OBJEKTOV IN PROSTOROV ZA GIBALNO OVIRANE.....	27
O DOSTOPNOSTI GIBALNO OVIRANIH DO SANITARIJ	29
O INVALIDOM NAMENJENIH PARKIRIŠČIH	30
DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA SENZORNIH OVIRANOSTI	32
O VHODIH V ENOTE CENTROV ZA SOCIALNO DELO	33
O DVIGALIH	33
O HODNIKIH (ČAKALNICAH) OZIROMA OPREMI.....	35
O OZNAKAH IN INFORMACIJAH V PROSTORIH ENOT.....	37
O ZAGOTAVLJANJU POMOČI.....	39
O E-DOSTOPNOSTI	42
ZBIR VARUHOVIH PREDLOGOV ZA IZBOLJŠANJE STANJA	43
PRILOGA	48
TABELA 1: DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA GIBALNIH OVIRANOSTI	48
TABELA 2: DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA SENZORNIH OVIRANOSTI	51
ORIS NAJBOLJ RELEVANTNEGA NACIONALNEGA NORMATIVNEGA OKVIRJA.....	54

BISTVO

V Republiki Sloveniji, še leta 2021:

»Ne vem, **če ste bili že kdaj v njihovih prostorih?** Lahko Vam povem, da **so visoko v tretjem nadstropju, s polno stopnic in brez dvigala.**«

»... imajo **neustrezne prostore za nas**, ki zaradi različnih zdravstvenih težav **težko hodimo po stopnicah.**«

»... **zelo težko pridemo do njih.** Sploh pa si ne morem mislit, **kako pridejo k njim gor tisti, ki so na invalidskih vozičkih.**«

»Čez delavce pa nimam kaj reči. ... Do mene so bili **vedno korektni in prijazni**, včasih so **prišli celo do prvih vhodnih vrat, da nisem rabil hoditi gor** po stopnicah.«

»Zaposleni mi zmeraj rečejo, da **se strinjajo z mano** in da so **o tem že seznanili svoje šefe.**«

»Ne vem, **kdo je izbiral take prostore ... Prav sramotno je, da ena ustanova, kot je center za socialno delo, ni prostorsko dostopna ljudem, ki jo rabijo.**«

»

Iz ene izmed (anonimnih) pobud Varuhu enega izmed uporabnikov prostorov enega izmed centrov za socialno delo

Navedbe na levi strani so bržkone dovolj zgovorne. Jim je treba še kaj dodati? Glede na to, da se je, ko smo jih prejeli, pisalo leto 2021, nato pa so se tudi izkazale za resnične, menimo, da vsekakor! V nasprotnem primeru bi šlo le še za en primer v pozabo utopljenega povsem osnovanega opozorila ljudi na vse prej kot zanemarljive hibe v tej državi. Zato smo se pri Varuhu človekovih pravic Republike Slovenije odločili citiranim navedbam dodati to posebno poročilo. Upoštevajoč možnosti, ki jih Varuhu daje veljavna zakonodaja, želimo namreč še na ta način poskusiti storiti vse, kar je v naši moči, da bi takšna njihova predstavitev in naše ugotovitve v zvezi tudi še z drugimi tovrstnimi lokacijami razkrila, kako

- **nujen je angažma vseh deležnikov, ki bo čim prej (naposled) rezultiral v čim več še vedno potrebnih dejanskih izboljšavah dostopnosti objektov oziroma prostorov centrov za socialno delo kot javnih socialnovarstvenih zavodov, da se bo lahko čim bolj približ(ev)ala psihofizičnim in zdravstvenim potrebam vseh uporabnikov, še posebej pa tistih z invalidnostmi.**

Nujnost sprememb na (še) bolje je neogibni rezultat prepletenosti dveh ključnih dejstev: kot prvo, **gre za invalide**, da so ti zdaj že dolgo tako rekoč univerzalno prepoznavni kot **izrazito ranljiva družbena skupina**, pa ne izhaja le iz obstoječega nacionalnega in mednarodnega normativnega okvira, ampak tudi iz aktualne prakse relevantnih avtoritet na področju varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin – in se zato tudi v ravnanju odgovornih upravičeno pričakuje **ustrezna pozornost**; kot drugo, pri centrih za socialno delo **gre za zavode, ki so javni**, v njih pa se tudi opravljajo storitve oziroma dejavnosti, katerih **socialnovarstvena narava** nezanemarljivo, lahko pa celo odločujoče, vpliva na **dostojanstvenost življenja uporabnikov** – in so zato, če naj bi bila resnično socialna in pravna, tu tudi **dolžnosti države izrazito poudarjene**.

“

»Sodišče je že prepoznalo **več takšnih ranljivih skupin, podvrženih drugačnemu obravnavanju zaradi njihovih značilnosti oziroma statusa, vključno z invalidnostjo...**«

Evropsko sodišče za človekove pravice (sodba v zadevi Guberina proti Hrvaški (23682/13), §73)

»Socialno varstveni zavod oziroma druga pravna oseba **lahko začne z delom**, če so **poleg splošnih pogojev** za ustanovitev zavoda oziroma druge pravne osebe, izpolnjeni **tudi minimalni tehnični, kadrovski in drugi pogoji**, ki jih predpiše minister, pristojen za socialno varstvo.

Izpolnjevanje pogojev iz prejšnjega odstavka ugotavlja ministrstvo, pristojno za socialno varstvo.«

60. člen Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOsk)

»Realnost glede objektov, v katerih delujejo CSD in njihove enote je, da **se navedeni objekti namensko ne gradijo za CSD**. Na tem mestu je pomembno poudariti, da je **večina vseh objektov, v katerih izvajajo svojo dejavnost CSD, v najemu**.«

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v dopisu številka 070-71/2021/2 z dne 17. 9. 2021)

»Iskanje ustreznih prostorov **na prostem nepremičninskem trgu tako ni več potrebno**. Bo pa potrebno v primeru, če potencialni najemodajalec kmalu ne prejme odgovora o pripravljenosti za sklenitev najemne pogodbe. Namreč, **več mesecev čaka na odgovor, ki mu ga ne moremo posredovati, dokler ne prejmemo soglasja** resornega ministrstva. Prostori, v katerih zaposleni na Enoti Sežana sedaj opravljajo dela in naloge, **so last države**.«

Center za socialno delo Južna Primorska (v dopisu številka 070-6/2022-31933 z dne 22. 11. 2022)

»Objekt oz. poslovni prostori takratnega CSD Jesenice **že ob pridobitvi uporabnega dovoljenja ni izpolnjeval takrat veljavnih predpisov glede neoviranega dostopa, vstopa in uporabe prostorov za funkcionalno ovirane osebe, vendar je inšpekcija na tehničnem pregledu to tolerirala**, saj je bilo pridobljeno gradbeno dovoljenje za dvigalo, izveden je že bil AB jašek, navedeno je bilo, da se dvigalo dokonča v 2. fazi adaptacije objekta.«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 3. 2021)

V Republiki Sloveniji od oktobra 2018 **deluje 16 območnih regijskih centrov za socialno delo oziroma skupno 63 njihovih enot (nekatero pa poslujejo v več objektih)**. Ob takšni lokacijski pestrosti je pričakovati, da bodo izkušnje uporabnikov, povezane z dostopnostjo, zelo raznolike. Prvi izziv je torej ustvariti (si) dovolj približen oris realnega stanja, na to pa gre potem gledati v temelju upoštevajoč, da **je omogočanje fizičnega dostopa do objektov v javni rabi, dostopa do informacij, komunikacij in drugih storitev, ki so namenjene javnosti, tudi za gibalno oziroma senzorno ovirane ljudi pomemben element zagotavljanja enakih možnosti invalidov**.

»Države pogodbenice sprejmejo tudi ustrezne ukrepe, s katerimi:

- a) **razvijajo, širijo in spremljajo** uveljavljanje **minimalnih standardov in smernic za dostopnost** objektov, naprav in storitev, ki so namenjeni javnosti ali se zanjo opravljajo;...«

...iz 9. člena Konvencije o pravicah invalidov

Varuh je za prav vsakega od omenjenih objektov v javni rabi prišel¹ v marcu 2021 poizvedovati **o izbranih vidikih dostopnosti za gibalno ovirane** (tako objekta kot tudi prostorov v njem, vključno s tem, ali so opremljeni s sanitarijami, dostopnimi za invalide, in ali so zagotovljena parkirišča za invalide oziroma ob vhodu vsaj možnost za kratkotrajno ustavitev vozila osebe z invalidskim vozičkom; posebej pa smo spraševali tudi po tem, koliko oseb jim je v letih od 2018 do vključno 2020 morebiti sporočilo, da so invalidi, ki se soočajo s težavami pri premagovanju fizičnih ovir (npr. stopnice), in kako so se na to odzvali). Pozneje, v januarju 2022, smo se na iste naslovnike obrnili še poizvedujoč posebej **o izbranih vidikih dostopnosti za senzorno ovirane** (pri čemer so bila vprašanja o poslovanju z uporabniki z motnjami sluha in vida, dostopnosti vhoda, dvigalu, hodniku oziroma čakalnici, opremi enote, oznakah in informacijah ter e-dostopnosti). Enemu in drugemu vidiku za podrobnejšo predstavitev namenimo v nadaljevanju posebno poglavje.

*»Dostopnostni standardi morajo biti široki in **standardizirani**.«*

Odbor Združenih narodov za pravice invalidov v Generalnem komentarju št. 2, točka 25 (2014)

¹ Pri nekaterih so bile potem še nekoliko pozneje v namen razčiščevanja opravljane dodatne poizvedbe (v nekaterih primerih so bile potrebne tudi urgence). Konkretni datumi prejetih odzivov, na podlagi katerih v tem poročilu rišemo sliko stanja z vidika gibalnih oviranosti, so navedeni **v prvi tabeli, ki je v prilogi**; smiselno enako pa velja tudi glede **druge tablele**, ki je v prilogi in se nanaša na vidik senzornih oviranosti.

Posebej želimo tudi poudariti, da pri tem **naša ambicija ni bila v vseh podrobnostih raziskati in bralcu postreči s preverjeno najbolj aktualnim stanjem na vseh lokacijah**. Za doseg takšnih ciljev ta publikacija niti ne bi bila dobra izbira. Upoštevne okoliščine se namreč tudi spreminjajo, zbiranje informacij o njih ter njihova analiza in priprava besedila terjajo svoj čas. Ugotovljeno stanje torej temelji (le) na sporočenih informacijah vodstva posameznih centrov za socialno delo v odzivih na takratne Varuhove poizvedbe. Stanja tudi nismo preverjali neposredno na terenu. Takšen raziskovalni pristop z naše strani ni bil izbran v sili ali nezavedajoč se njegovih omejitev. Izbrali smo ga zato, ker po drugi strani s seboj prinaša tudi pomemben dodatni pokazatelj: ker je bilo na vodstvih, da se (samo)opredelijo do postavljenih kriterijev dostopnosti, se na koncu lahko razbere tudi, kako različno se jih nemara razume. Tudi **različno razumevanje dostopnostnih okoliščin² je namreč lahko zgovorna ugotovitev, ki kliče npr. k jasn(ejš)i opredelitvi relevantnih pojmov v področnem predpisovju in tudi siceršnjem poenotenju področnih standardov, nadalje pa lahko tudi k intenzivnejšem ozaveščanju zaposlenih o njih itn.**

Zlasti pa ne gre pozabiti naslednjega:

- **v prvi vrsti je na oblasteh (in ne na Varuhu!), da vselej dovolj skrbno iščejo in tudi pravočasno poiščejo ter nato prav tako vztrajno zagotavljajo in preverjajo raven, na kateri se lahko uresničujejo pravice ter zagotavljajo (tudi socialnovarstvene) storitve oziroma dejavnosti za posameznike skladno z deklariranim standardom spoštovanja človekovega dostojanstva v sodobni družbi.**

Slovenska zakonodaja³ zdaj že krepko več kot desetletje nedvoumno določa, da so spodbujanje in ustvarjanje enakih možnosti za invalide ter preprečevanje diskriminacije invalidov naloge Vlade Republike Slovenije in ministrstev, ki na svojih delovnih področjih uresničujejo cilje nacionalnega akcijskega programa za invalide, katerega predlog na vsakih pet

2 Enota Brežice (enako tudi Enota Krško) CSD Posavje je npr. na vprašanje, »ali je dvigalo dostopno za uporabo osebam z motnjami sluha oziroma vida? (dobro označeno, osvetljeno, opremljeno akustično in taktilno)« označila možnost DELNO, pri tem pa še dopisala, da je »označeno, osvetljeno«, iz česar izhaja, da ni opremljeno akustično in taktilno (podobno je npr. tudi Enota Tržič CSD Gorenjska navedla »Osvetljeno, označeno, vendar brez akustičnih in taktilnih oznak«) - drugače pa je enako stanje (ob pripisu »Dvigalo je dobro označeno in osvetljeno. Dvigalo ni opremljeno akustično in taktilno.«) označila npr. Enota Pesnica CSD Maribor, in sicer z NE; druga enota istega centra, tj. Enota Lenart, pa ob enakem stanju in dopisu z DELNO). Torej, celo pri enotah istega centra se je označevalo različno sicer povsem enako opisano dejansko stanje glede dostopnosti dvigala.

3 Gl. 26., 27. in 29. člen od 11. 12. 2010 veljavnega Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17).

let pripravlja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, in se ga sprejema na vladni ravni, tej pa naj bi omenjeno ministrstvo vsako leto tudi poročalo o izvajanju; in to isto **za invalidsko varstvo pristojno ministrstvo naj bi tudi potrjevalo vsakoletni program dela Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Republike Slovenije – Soča, Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo in Urbanističnega inštituta Republike Slovenije, ki jim je naloženo opravljanje razvojnih nalog.**

“

»Zakon o izenačevanju možnosti invalidov določa, da morajo biti vse stavbe v javni rabi do konca leta 2025 dostopne gibalno in senzorno oviranim osebam.

Tri leta pred iztekom roka **ni podatka o tem, koliko stavb v javni rabi je še vedno nedostopnih za invalide. “Tudi ocene ne, saj od nobenega ministrstva nismo prejeli takega naročila.»**

RTV SLO o podatkih glede nedostopnosti objektov v javni rabi in tozadevnih pojasnilih Urbanističnega inštituta Republike Slovenije (v Čez tri leta morajo biti vse stavbe v javni rabi dostopne invalidom, <https://www.rtvlo.si/dostopno/cez-tri-leta-morajo-biti-vse-stavbe-v-javni-rabi-dostopne-invalidom/646342> (7. 11. 2022))

»Naloge iz prvega in drugega odstavka tega člana opravljajo inštituti **na podlagi vsakoletnega programa dela, ki ga potrdi ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo.»**

...iz tretjega odstavka 29. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

”

»**Spodbujanje in ustvarjanje enakih možnosti za invalide ter preprečevanje diskriminacije invalidov so naloga Vlade Republike Slovenije in ministrstev, ki na svojih delovnih področjih uresničujejo cilje nacionalnega akcijskega programa za invalide...**«

...iz prvega odstavka 26. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov
(Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

»...bi želeli pojasniti, da je **nosilec ZIMI res MDDSZ**, da pa so za uresničevanje tega horizontalnega zakona, kot tudi za nadzor nad posameznimi deli **pristojna resorna ministrstva na katera področje tega zakona posega**. Ta ministrstva pa imajo izključno svoje nadzorne organe za ugotavljanje kršitev z resornega področja.«

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
(v dopisu številka 070-43/2021/7 z dne 13. 12. 2021)

»Vlada Republike Slovenije z uredbo določi centre za socialno delo, njihov sedež in teritorialno pristojnost ter enote centra za socialno delo in njihova območja delovanja, **tako da je zagotovljeno racionalno in učinkovito opravljanje nalog.**«

Šesti odstavek 49.a člena Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOsk)
(Uradni list RS, št. 3/07)

»Ustanovitelj socialno varstvenega zavoda **mora zagotavljati sredstva za investicijsko vzdrževanje in druge obveznosti, določene z zakonom in aktom o ustanovitvi.**«

Prvi odstavek 61. člena Zakona o socialnem varstvu
(Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOsk)

»Ustanovitelj centra je Republika Slovenija, **ustanoviteljske pravice in obveznosti izvršuje Vlada Republike Slovenije.**«

Prvi odstavek 2. člena Sklepa o ustanovitvi Centra za socialno delo Ljubljana
(Uradni list RS, št. 30/18), izpostavljen primeroma

»**Vlada Republike Slovenije vsaka tri leta Državnemu zboru poroča o učinkovitosti delovanja centrov za socialno delo in enot centrov za socialno delo na območjih, kjer so ustanovljeni.**«

Sedmi odstavek 49.a člena Zakona o socialnem varstvu
(Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOsk)

»**Ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vsako leto poroča Vladi Republike Slovenije o izvajanju akcijskega programa...**«

...iz četrtega odstavka 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov
(Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

»**Na podlagi predlogov ministrstev, Sveta za invalide Republike Slovenije, nacionalnega sveta invalidskih organizacij, vseh reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni, lokalnih skupnosti, socialnih partnerjev, strokovnih združenj in najširše javnosti ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo, vsakih pet let pripravi predlog akcijskega programa.**«

Prvi odstavek 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov
(Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

»**Akcijski program sprejme Vlada Republike Slovenije.**«

Tretji odstavek 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov
(Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

»**Analitične, strokovne, informacijske, programske naloge in razvojno delo ter druge naloge za izenačevanje možnosti invalidov opravljata inštitut in Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.**«

... iz prvega odstavka 29. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov
(Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

»**Analitične, strokovne in informacijske naloge glede uporabe in prilagoditve objektov v javni rabi ter dostopnosti do blaga in storitev, ki so na voljo javnosti, opravlja Urbanistični inštitut Republike Slovenije.**«

... iz drugega odstavka 29. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov
(Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

Če naj bi se ves ta čas izpostavljeno z zakonom naloženo spodbujanje in ustvarjanje enakih možnosti za invalide ter preprečevanje diskriminacije invalidov, uresničevanje ciljev, poročanje in analitika opravljali vestno, se ponuja vprašanje, kako je Varuh lahko še leta 2021 z relativno preprostim poizvedovanjem ugotovil tako številne pomanjkljivosti. Po naši oceni je možen le en odgovor, in sicer, da **odgovorni doslej niso dovolj dobro opravljali svojega dela**. To splošno ugotovitev podajamo kot komentar o sistemu kot takem. Zanj pa nedvomno zadoštujejo že **naše izkušnje in ugotovitve**, četudi niso rezultat metodološke popolnosti. Splošni pa smo pri njej tudi zaradi dejstva, da so se **skozi čas menjavali ne samo posamezniki znotraj tega sistema** in že zato ne bi bilo smiselno kazati zdaj s prstom na le nekatere izmed njih, ampak je **tudi sistem sam prehajal skozi roke različnih političnih opcij oziroma njihovih kombinacij**, ki so vsaka po svoje prispevale k rezultatu, kakršen se je pokazal. **Usmerjeni v prihodnost** pa moramo zdaj, ozirajoč se raje k aktualnim odločevalcem na vseh ravneh, **pričakovati boljše**.

Tako želimo biti pri Varuhu s tem poročilom **zlasti ilustrativni – in ne v vseh pogledih izčrpn**. Ker ob tem mestoma postrežemo tudi z dovolj konkretnimi primeri, smo prepričani, da **državi, ki je dolžna poskrbeti za izboljšave, ponujamo dovolj za nujno ukrepanje**.

Posebej želimo tudi poudariti, da z izpostavljanjem konkretnih odgovorov posameznih enot **naš namen ni nikogar postavljati na sramotilni steber**. Na opisan način želimo kar najbolj neposredno predstaviti izbrane vidike realnosti in s tem ostati tudi zvesti avtentičnosti, ob ohranjanju preglednosti.

Med deležnike, odgovorne za obstoječe stanje na centrih za socialno delo oziroma njihovih enotah (najsij bo to dobro ali slabo), je vsekakor treba uvrščati tudi njihove direktorje. Potrdilo se je namreč, da

• **je včasih za pomembne spremembe razmer na centru za socialno delo oziroma enoti dovolj že samo nekaj angažmaja njegovega direktorja – in razlogi za nesprejemljivo stanje niso posledica ravnanja drugih v sistemu.**

*»V poslovnih prostorih enote so sanitarije, ki so dostopne za invalide. Manjka ustrezna oprema za invalida, na kar smo opozorili lastnika objekta. Pomanjkljivost **bo odpravljena v roku enega meseca**.«*

Enota Gornja Radgona CSD Pomurje (dopis številka 070-2/2021-31895/2 z dne 17. 3. 2021)

V eni izmed enot tako npr. v invalidom sicer neovirano dostopnih sanitarijah ni bilo zanje prilagojene opreme, direktorica centra za socialno delo pa se je **že na Varuhovo prvo poizvedbo odzvala z zagotovitom, da bo ta pomanjkljivost odpravljena** – in je poznejše poizvedovanje potrdilo, da je res tudi bila. Podobno smo npr. s strani nekega drugega centra za socialno delo najprej prejeli pojasnilo, da prostori ene izmed enot niso opremljeni s sanitarijami za invalide, obenem pa tudi **zagotovilo, da bodo pobudo za ureditev sanitarij ravno na osnovi našega dopisa posredovali** lastnikoma objekta – in pozneje naj bi bilo res tudi izraženo razumevanje glede situacije.

“

*»...k odpravi pomanjkljivosti smo pristopili takoj in **pozvali lastnika nepremičnine, ki je v sanitarijah za invalide nemudoma zagotovil ustrezno opremo za invalide, kar pomeni, da so se namestila ustrezna držala.**«*

CSD Pomurje (dopis številka 909-237/2022-31895/2 z dne 14. 11. 2022)

*»**Na nobeni lokaciji trenutno ni urejenih sanitarij za invalide. Investicija je odvisna od lastnikov objekta. Pobudo za ureditev sanitarij bomo na osnovi vašega dopisa posredovali lastnikoma objekta.**«*

Enota Zagorje ob Savi CSD Zasavje (dopis številka 070-1/2021-31844/4 z dne 22. 3. 2021)

”

“

»Objekti in prostori, v katerem se opravljajo socialnovarstvene storitve in dejavnost CSD, morajo biti **dostopni in zasnovani tako, da ustrezajo psihofizičnim in zdravstvenim potrebam uporabnikov** ter **izvajanju strokovnega dela delavcev**. Prostori morajo biti v bližini pošte, banke, zdravstvenega doma in drugih objektov s podobnim namenom.«

Prvi odstavek 8. člena Pravilnika o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev (Uradni list RS, št. 67/06 in 135/21)

»**Izpolnjevanje minimalnih tehničnih pogojev ugotavlja ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. V vsakem postopku pridobitve poslovnega prostora (dodatni, novi, nadomestni prostori), poda CSD vlogo na ministrstvo, ki odloči s soglasjem. Brez izdanega soglasja ministrstva, CSD ne more pridobiti poslovnih prostorov.**«

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
(v dopisu številka 070-71/2021/2 z dne 17. 9. 2021)

»V pisarno je urejen dostop z ulice, **v obdobju od našega prejšnjega dopisa je najemodajalec uredil ustrezen betonski dostop v pisarno, ki omogoča nemotene obravnave tudi invalidnih oseb.**«

Enota Slovenj Gradec CSD Koroška (dopis številka 350-1/2021-31917/6 z dne 9. 4. 2021)

»Direktorica CSD **se zavedam, da je potrebno ustrezno urediti dostopnost za invalide do prostorov Centra za socialno delo. Zavežem se, da bom z občino Ribnica vzpostavila kontakt za ureditev obstoječih oz. iskanje nadomestnih prostorov Enote Ribnica.**«

Enota Ribnica CSD Osrednja Slovenija – Zahod (dopis številka 021-33/2021-31925/2 z dne 25. 3. 2021)

»Prostori Enote Ribnice **niso fizično dostopni gibalno oviranim invalidom in nimajo urejenih sanitarij za gibalno ovirane invalide. /.../ Ob reorganizaciji CSD smo opravili razgovor z najemodajalcem, da bi pristopili k iskanju rešitve za ureditev dostopnosti za invalide, vendar neuspešno.**«

Enota Ribnica CSD Osrednja Slovenija – Zahod (dopis številka 021-33/2021-31925/2 z dne 25. 3. 2021)

”

»Objekt oz. poslovni prostori takratnega CSD Jesenice **že ob pridobitvi uporabnega dovoljenja ni izpolnjeval takrat veljavnih predpisov glede neoviranega dostopa, vstopa in uporabe prostorov za funkcionalno ovirane osebe, vendar je inšpekcija na tehničnem pregledu to tolerirala**, saj je bilo pridobljeno gradbeno dovoljenje za dvigalo, izveden je že bil AB jašek, navedeno je bilo, da se dvigalo dokonča v 2. fazi adaptacije objekta.«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 3. 2021)

»Od 2018 do 2020 CSD **ni prejel tovrstnih sporočil, je pa center v februarju 2020 najemodajalca (MO Slovenj Gradec) seznanil z okoliščino, da poslovni prostori ne ustrezajo določbam Pravilnika o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev ter najemodajalca pozval k takojšnjemu pristopu** za prilagoditev objekta dostopnosti invalidov. Dne 9. 3. 2021 je **najemodajalec dejansko pristopil k sanaciji klančine** za dostop invalidov v pritličnih prostorih stavbe.«

Enota Slovenj Gradec CSD Koroška (dopis številka 350-1/2021-31917/2 z dne 10. 3. 2021)

»Prostori naše enote **niso dostopni za invalide**.«

Enota Jesenice CSD Jesenice (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 3. 2021)

»Trenutno se prostori enote Idrija nahajajo v mansardi gasilnega doma... Prostori so v lasti RS ter deloma občin Idrija in Cerklje. ... **Trenutno je stavba nedostopna za večino ljudi z oviranostmi**. Gibalno oviranim je **onemogočen dostop celo v pritličje**. Ta problem zaposleni rešujejo tako, da se sestanki in pogovori, na katerih je prisotna oseba na vozičku, izvajajo pred stavbo ali v vozilu.«

Enota Idrija CSD Severna Primorska (dopis številka 070-2/2021-31968/2) z dne 10. 3. 2021)

»Uporabniki **ves čas delovanja** na lokaciji sporočajo težave v zvezi z dostopnostjo do poslovnih prostorov. Vsi starejši uporabniki, ne samo invalidi, **zelo težko premagujejo stopnišče do 2. nadstropja, kot tudi težko dostopnost do stavbe in sanitarij.**«

Enota Sežana CSD Južna Primorska (dopis številka 909-11/2021-31933 z dne 23. 3. 2021)

Podobnega **na prvi pogled hvalevrednega, ob resnejšem razmisleku pa veliko bolj zaskrbljujočega** odziva na svoje dotedanje ugotovitve o fizični (ne)dostopnosti slovenskih centrov za socialno delo je bil Varuh deležen tudi s strani Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. To je po seznanitvi z ugotovljenim namreč med drugim sporočilo, da je **iz Varuhovega dokumenta razvidno**, da fizične dostopnosti nimajo urejene štiri enote in da se je zato najprej neposredno obrnilo na direktorice pristojnih centrov za socialno delo z vprašanjem glede reševanja te problematike. V tej zvezi tako poleg vprašanja, kako to, da že

- **ministrstvo samo po vseh teh letih večsmernega sodelovanja, potrjevanja programov dela, nenazadnje pa tudi vsakoletnega poročanja vladi, ne razpolaga s tako osnovnimi ažurnimi podatki, kot je fizična (ne)dostopnost za invalide po posameznih enotah centrov za socialno delo,**

čudi posebej še to,

- **kako se potemtakem na ministrstvu sploh ugotavlja izpolnjevanje pogojev za ustanovitev zavoda, predvsem pa minimalnih tehničnih, kadrovskih in drugi pogojev, ki jih je predpisal tamkajšnji minister, oziroma kako se je v postopkih pridobitve poslovnih prostorov doslej sploh lahko dajalo soglasja**

in so posamezni centri za socialno delo potem sploh lahko začeli z delom.

Kot smo ugotovili, stanje dostopnosti na slovenskih centrih za socialno delo ni optimalno, še več, **v nekaj primerih je bilo prav kritično**. Štiri enote **centrov za socialno delo namreč še v letu 2021 niso imele zagotovljene niti fizične dostopnosti svojih prostorov za gibalno ovirane**. Leta in leta brezplodnega iskanja drugih rešitev (če naj verjamemo, da se je ves ta

čas rešitve v resnici iskalo z vso potrebno skrbnostjo) bi morala že veliko prej privedi v sprejetje in tudi realizacijo odločitve o selitvi na novo lokacijo, ker dotedanja enostavno ne more biti sprejemljiva. Vsaj ne, če **si iskreno prizadevamo za priznanje dostojanstva sleherniku, zagotavljanje enakih človekovih pravic in temeljnih svoboščin ne glede na invalidnost, ustvarjanje enakih možnosti za invalide na vseh področjih življenja in na vse preostalo, kar je sicer videti tako plemenito zapisano po raznih ratificiranih konvencijah, ustavi in veljavni zakonodaji.**

*»Prostori niso opremljeni s sanitarijami za invalide. **(Sanitarije za invalide se lahko uporablja v zdravstvenem domu Zagorje ob Savi, ki je od prostorov Enote Zagorje ob Savi oddaljen 170 metrov).**«*

Enota Zagorje ob Savi CSD Zasavje (dopis številka 070-1/2021-31844/4 z dne 22. 3. 2021)

*»...enota je fizično dostopna za invalide, **sanitarij za invalide ni, so pa v neposredni bližini objekta (Petrol).**«*

Enota Metlika CSD Dolenjska in Bela Krajina (dopis številka 099-1/2021-31909/2 z dne 11. 3. 2021)

*»...enota je fizično dostopna za invalide, **sanitarij za invalide ni, so pa v neposredni bližini objekta (zdravstveni dom).**«*

Enota Trebnje CSD Dolenjska in Bela Krajina (dopis številka 099-1/2021-31909/2 z dne 11. 3. 2021)

Podobno se lahko komentira npr. ugotovitev, da **v istem času 18 enot centrov za socialno delo ni bilo opremljenih s sanitarijami, dostopnimi za invalide.** Mednje smo uvrstili tudi tiste, ki so sicer izpostavljale določene druge možnosti, kot npr. da pa so takšne **sanitarije na enoti bližnjem bencinskem servisu**, v zdravstvenem domu v neposredni bližini enote oziroma **zdravstvenem domu**, ki da je od prostorov enote oddaljen 170 metrov itn. Kot zanimivost, ravno tolikšna razdalja je tudi med prostori, v katerih ima svoj sedež Varuh, in najbližjim zdravstvenim domom. Ni si težko predstavljati, kako nesprejemljivo bi bilo npr. že samo od naših zaposlenih brez gibalnih oviranosti pričakovati, da odidejo tja vsakič, ko bi bilo to potrebno. Primerjavo smo izbrali namerno, saj kaže na to, da je v primeru invalidov ‚vse sprejemljivo‘, in kaže na **brezbrižnost prav tam, kjer bi morala biti toleranca še nižja.**

*»Pri opredeljevanju dostopnostnih standardov morajo države pogodbenice **jemati v obzir raznolikost oseb z invalidnostmi in zagotoviti, da je dostopnost zagotovljena ljudem vseh spolov in starosti ter vrst invalidnosti.**«*

Odbor Združenih narodov za pravice invalidov v Generalnem komentarju št. 2, točka 29 (2014)

»... dostopnost se **v praksi razume precej ozko – le kot neobstoj fizičnih ovir za tiste, ki uporabljajo invalidski voziček ...**«

Evropski ekonomsko-socialni odbor v poročilu z naslovom, 'Real rights of people with disabilities to vote in European Parliament elections', razdelek 6.2.3 (2019)

Očitno pa se tudi na centrih za socialno delo na pomen dostopnosti še vse prevečkrat **gleda le z vidika gibalnih oviranosti**. Ugotovljeno **stanje glede njihove dostopnosti z vidika senzornih oviranosti je videti še slabše**: le dobra polovica enot centrov za socialno delo je imela npr. jasno označen vhod, ki omogoča neoviran dostop osebam z motnjami sluha oziroma vida; le 26 odstotkov od skupno 43 enot centrov za socialno delo, ki so imele dvigalo, je imelo tudi dostopnega za uporabo (tj. dobro označenega, osvetljenega, opremljenega akustično in taktilno) osebam z motnjami sluha oziroma vida; le manjšina (44 odstotkov) enot centrov za socialno delo je imela dostop od vhoda do prostorov enote, ki je jasno označen in nudi neoviran dostop osebam s senzornimi motnjami itn. Predvsem ne gre pozabiti, da se npr. z **le vgradnjo dvigala ne razbremeni kar vseh dostopnostnih obveznosti** – novo vgrajeno dvigalo lahko le omejeno zagotavlja večjo dostopnost, če ni tudi ustrezno senzorno opremljeno. K temu pa gre še pripomniti, da po pridobljenih podatkih **velika večina vseh enot dejansko vendarle posluje tudi z uporabniki z motnjami sluha (87 odstotkov) in vida (84 odstotkov)**.

»Dolžnost implementacije dostopnosti je brezpogojna, tj. entiteta, zavezana k zagotavljanju dostopnosti, ne more izgovarjati opustitve s sklicevanjem na breme zagotavljanja dostopa za osebe z invalidnostmi.«

Odbor Združenih narodov za pravice invalidov v Generalnem komentarju št. 2, točka 25 (2014)

» ...nedvomno obstajajo tudi **razumni, celo preprosti načini trajne odprave diskriminatorne ovire** (npr. namestitve stalne aličasne klančine, ustrezne dvižne ploščadi ipd.).«

...iz Letnega poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2008 (str. 61)

Skratka, ob preučevanju razpoložljivih podatkov se nam zastavlja vprašanje,

• **ali odgovorni res z dovoljšno angažiranostjo tudi med realnimi vselej (po)iščejo najboljšo možno rešitev,**

nerealizirane izboljšave pa da morda kažejo predvsem na

• **nezadostno razumevanje potreb uporabnikov,**

morda pa tudi na

- **nezavedanje o zavezanosti pristojnih za ureditev stanja in potrebnih prilagoditev.**

»CSD Ljubljana ima poslovne prostore, v katerih deluje Enota Ljubljana Bežigrad, v najemu. Ureditev parkirnega mesta oz. sanitarij za invalide je **v pristojnosti lastnika in upravnika zgradbe.**«

Enota Ljubljana Bežigrad CSD Ljubljana (dopis številka 020-108/2021-31984/2 z dne 22. 3. 2021)

»Enota MS se je v nove poslovne prostore /.../ preselila septembra 2018. Objekt je bil ob prevzemu opremljen z dvigalom, prav tako so bile že urejene sanitarije, prilagojene in dostopne za invalide. **Lastnika stavbe smo takoj pozvali** k temu, da ob vhodu v stavbo uredi tudi dostop tako, da bo invalidom omogočen vstop v poslovno stavbo. Izvajalci del so montažno klančino, ki je vstop omogočila, uredili v novembru 2018.«

Enota Murska Sobota CSD Pomurje (dopis številka 070-2/2021-31895/2 z dne 17. 3. 2021)

Ali gre pri tem za **brezbrižnost** ali pa **celo namerno podcenjevanje**, v luči končnih neugodnih okoliščin za tako ali drugače oviranega uporabnika niti ni tako zelo pomembno. Vendarle pa moramo omeniti, da smo žal med odzivi centrov za socialno delo, ki smo jih prejeli na vidikih dostopnosti za senzorno ovirane, prejeli tudi odziv ene izmed enot, ki ni odražal vsaj dostojnega odnosa že do Varuha kot državnega organa. Tudi zato je vprašljivo, **koliko tenkočutnosti do senzorno oviranih uporabnikov lahko premore nek uradnik na centru za socialno delo**, ki že do institucije Varuha kaže podcenjujoč odnos:

Varuh: »Ali je vhod v enoto jasno označen in nudi neoviran dostop osebam z motnjami sluha in vida?«

Enota Kamnik CSD Osrednja Slovenija - vzhod: »Tabla je na pročelju, kako jo vidi slepi? mislim, da je ne vidi«

Varuh: »Ali je dostop od vhoda do prostorov enote jasno označen in nudi neoviran dostop osebam s senzornimi motnjami?«

Enota Kamnik CSD Osrednja Slovenija - vzhod: »Tabla z napisom je, ali jo slepi vidi? mislim, da ne«

V nekaj primerih je vodstvo centra za socialno delo **odkrito priznavalo in se samokritično odzvalo glede sporočenih pomanjkljivosti**, a je bilo večkrat videti, da želi **predvsem relativizirati dostopnostne pomanjkljivosti** svojih enot s prikazovanjem bolj ali manj prepričljivih alternativ oziroma **prilagoditvenih praks in drugih specifik v poslovanju** z uporabniki. Ne želimo pavšalno zavračati tovrstnih naporov v smeri iskanja rešitev v obstoječih nezavidljivih razmerah njihovega dela z uporabniki. Vendarle pa takšno ravnanje zamegljuje bistveno bolj zaskrbljujočo realnost – uporabniki so **storitev oziroma dejavnosti deležni po takšnem ali drugačem nenamenskem prostoru** (kot so hodniki, avle ...), podvrženi so še dodatni odvisnosti od pomoči drugih, s čimer se **zmanjšuje tudi samostojnost njihovega življenja** itn. **Če se torej nekritično pristane na takšne partikularne prilagoditvene pristope kot na večno sprejemljiv odziv na dostopnostne pomanjkljivosti, napredka v smislu bolj celostnih rešitev ne bo.**

Zelo pogoste so bile v odzivih centrov za socialno delo navedbe, da priznanim pomanjkljivostim navkljub težav glede dostopnosti **ne zaznavajo oziroma ne prejemajo pritožb** uporabnikov v tej smeri. V zvezi s tem je na mestu replika, da **odsotnost pritožb nad nečim nikakor ni definitivni pokazatelj ustreznosti stanja**. Povedano drugače, z besedami, s katerimi na eno izmed pogosto zastavljenih vprašanj v zvezi s Konvencijo o pravicah invalidov odgovarja Urad visokega komisarja za človekove pravice pri Združenih narodih⁴: *»Nizko število pritožb ne odseva nujno spoštovanja pravic, tako kot tudi višje število ne višje pogostnosti kršitev pravic.«* Za nižjim številom pritožb se lahko skriva tudi to, *»da pritožbeni mehanizmi niso dostopni, oziroma da niti ne delujejo niti niso zanesljivi, ali da se osebe z invalidnostmi ne zavedajo svojih pravic, ali pa vse to skupaj«*. Tako je npr. tudi še nedavno, marca 2022, eden izmed strokovnjakov Odbora za pravice invalidov v dialogu s švicarskimi oblastmi izpostavljal, da se *»številne osebe z invalidnostmi še vedno ne zavedajo svojih pravic«*⁵, in to kljub sprejetim ukrepom ozaveščanja o njih v državi.

*»...učinkovito uživanje številnih konvencijskih pravic ljudi z invalidnostmi utegne **nalagati podvzem raznih pozitivnih ukrepov** s strani relevantnih državnih oblasti...«*

...iz sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi Arnar Helgi Lárusson proti Islandiji (23077/19), §56

4 Gl. str. 6–7 publikacije Frequently Asked Questions on the human rights indicators on the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), © 2020 United Nations.

5 Gl. In Dialogue with Switzerland, Experts of the Committee on the Rights of Persons with disabilities Commend COVID-19 Protections and Ask About Rise in Institutionalisation (marec 2022): <https://www.ohchr.org/en/news/2022/03/dialogue-switzerland-experts-committee-rights-persons-disabilities-commend-covid-19>.

“

»Ker izboljšanje dostopnosti v grajenem okolju **utegne terjati časa** /.../ je bistvenega pomena, da se domači organi v **vmesnem času odzovejo s potrebno skrbnostjo**...«

...iz sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi Toplak in Mrak proti Sloveniji (34591/19 in 42545/19), § 121

»Pravico dostopa za ljudi z invalidnostmi se zagotavlja **prek striktne implementacije dostopnostnih standardov**.«

Odbor Združenih narodov za pravice invalidov v Generalnem komentarju št. 2, točka 14 (2014)

»Sprejem invalidov na hodniku po Varuhovem mnenju predstavlja kršitev 6. in 9. člena ZIMI.«

Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2014 (str. 76)

»Na enoti Jesenice **smo že v preteklosti zaznali težave uporabnikov (ne glede na morebitno prisotnost telesne ali kakšne drugačne oviranosti)** pri tem, da sploh vstopijo v prostore CSD. **Vstop v CSD je za mnoge občane povezan s stereotipi, stigmatom, sramotanjem**,... ne glede na razlog potrebe po vzpostavljanju stika z nami.«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2022-31887 z dne 26. 4. 2022)

»Načeloma stranke razumejo, da jim skušamo pomagati na najboljši možen način, oziroma, kolikor nam prostorske možnosti dopuščajo. /.../ Kljub vsemu smo bili nekaj krat **deležni zahtev po vstopu v poslovne prostore z željo po pojasnilu, da so enakovredni vsem drugim**, uporabniki pa so napovedali tudi že obisk pri županu in kontakt z mediji.«

Enota Sežana CSD Južna Primorska (dopis številka 909-11/2021-31933 z dne 26. 4. 2021)

»Podatkov koliko ljudi je opozorilo na težavo dostopnosti nismo vodili, **težko tudi podamo verodostojen podatek**, vsekakor pa je ta težava aktualna in tudi za nas nesprijemljiva...«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 3. 2021)

”

»Vsakomur ob tem vselej predlagamo, da naj nas naslednjič, ko nas potrebuje, kontaktira predhodno po telefonu in da bomo za osebni kontakt poiskali ustrežnejšo rešitev (ali na domu, ali ob vhodu v stavbo, **včasih v parku ali bližnjem lokalu**).«

Enota Sežana CSD Južna Primorska (dopis številka 909-11/2021-31933 z dne 23. 3. 2021)

»Zasebnosti poslovanja/sodelovanja z uporabnikom v vetrolovu dejansko ni mogoče zagotoviti, saj **gre za skupni vhod v stavbo, ki jo med drugim uporablja tudi kozmetičen salon; zasebnost je mogoča le, če v vetrolovu in na stopnišču ni nikogar**.«

Enota Sežana CSD Južna Primorska (dopis številka 909-11/2021-31933 z dne 26. 4. 2021)

»...pri poslovanju z uporabniki pri vhodu v stavbo oz. notranjem predprostoru, zagotavljamo zasebnost poslovanja **tako, da je govor tišji, a vendar slišen in razumljiv in da se z uporabnikom dogovorimo, da nehamo z govorjenjem, v primeru mimohoda drugih oseb**.«

Enota Žalec CSD Savinjsko-Šaleška (dopis številka 070-1/2021-31941/2 z dne 16. 4. 2021)

»Na enoti Krško pa je v letu 2020 potekala **obravnavna v primeru razpada skupnosti**, v okviru katere je bil uporabnik invalid z gibalno oviro na invalidskem vozičku, razgovori so se odvijali v pisarni v pritličju stavbe, ker stavba nima dvigala.«

Enota Krško CSD Posavje (dopis številka 140-1/2021-31852 z dne 19. 3. 2021)

»...sanitarije za uporabnike **so v pritličju, vendar niso prilagojene invalidom**...«

»Ocenjujemo, da je bilo cca. od 15-20 oseb invalidov z gibalno oviranostjo, ki so nam sporočili, da potrebujejo našo pomoč, pri dostopu do strokovnih delavcev...«

Enota Domžale CSD Osrednja Slovenija – Vzhod (dopis številka 070-1/2021-31860/2 z dne 24. 3. 2021)

»Ne več kot 5. Seznanili smo jih z dejansko dostopnostjo in našimi možnostmi približati se jim.«

Enota Velenje CSD Savinjsko-Šaleška (dopis številka 007-45/2021-31941/2 z dne 25. 3. 2021)

»Naši uporabniki poznajo prostorske in kadrovske zmogljivosti in pomanjkljivosti naše enote...«

Enota Dravograd CSD Koroška (e-mail z dne 22. 4. 2022)

- **Ni dovolj, da se ravna le reakcijsko (po prejemu pritožb), pri zagotavljanju dostopnosti je treba biti tudi proaktiven.**

Nenazadnje pa, ali ni škoda, kot je razvidno iz citiranih navedb v začetku tega poročila, da **sicer pohvalne uporabniške izkušnje z osebjem (lahko) kvarijo objektivne danosti, kot so arhitekturne oziroma konstrukcijske ovire?**

Nekatere izboljšave so bile torej spodbujene že s samim Varuhovim angažmajem za potrebe priprave tega posebnega poročila. Te so **nadvse dobrodošle** z vidika **boljših pogojev za nove uporabniške izkušnje**, a so **ti premiki pomembni tudi zato, ker pokažejo**, da res ni bilo treba veliko, da je do izboljšav prišlo. **Potrdilo se je torej, da bi pristojni zmogli vsaj takšen napor tudi že brez predhodne spodbude s strani Varuha.** Ker pa se je izkazalo, da so vsaj te spremembe na bolje mogli doseči, se upoštevajoč doktrino pozitivnih obveznosti lahko brez pretiravanja doda, da bi vsaj takšen napor **ne samo mogli, pač pa tudi morali vložiti brez dodatnih spodbud.**

Varuh si bo s svojimi aktivnostmi in stiki z odločevalci vsekakor prizadeval za **še druge, četudi še z bolj kompleksnimi izzivi prepletene nujne izboljšave na tem področju.** Čeprav je do nekaterih najbrž prišlo brez naše vednosti še po tu prikazanem stanju, kakršnega smo ugotavljali še nedavno, tj. v letih 2021 in 2022,

- **naj sleherne že dosežene spremembe zlasti spodbujajo k še nadaljnjim naporom v smeri iskanja in doseganja najboljših dostopnostnih rešitev za posebej ranljive, ki se nikoli ne smeta končati.**

Četudi se je od Varuhovega poizvedovanja stanje kje tudi že izboljšalo, tako ne moremo mimo dejstva, da **je bilo (pre)več let slabše – in preslabo!** Takšne izboljšave do vsaj minimuma dostopnostnih standardov, tj. omogočanja fizičnega dostopa v sam objekt (in nato v njem tudi do namenskih prostorov, ustrezno prilagojenih sanitarij itn.) namreč **ne utirajo ravno neke domiselne in prej še nikoli videne poti.** Nasprotno, naposled se z njihovo sicer dobrodošlo uvedbo neogibno tudi prizna, da so bile od nekdanj mogoče – **zmanjkalo pa je torej pri zadostnem prispevku vseh ali pa vsaj nekaterih vpletenih k rešitvi.**

• Morebitne pravne in dejanske ovire na poti doseganja cilja kar največje dostopnosti, še posebej javnega zavoda, ne morejo biti upravičen izgovor za vedno.

“

»Izpolnitev **obveznosti zagotovitve fizične dostopnosti** invalidov do objektov v javni rabi v celoti javnopravne osebe (država in lokalne skupnosti) **ne morejo odlagati v oddaljeno prihodnost**, ko gre za uresničevanje ene od temeljnih človekovih pravic...«

Ustavno sodišče Republike Slovenije (v odločbi številka U-I-156/11-29 Up-861/11-25 z dne 10. 4. 2014)

»Poudarili smo, da je odprava arhitektonskih ovir **še posebej pomembna v primerih, ko so v stavbah prostori državnih organov ali organov lokalne samouprave**. Če je osebam na invalidskih vozičkih preprečen dostop do javnih zgradb, jim je s tem **onemogočeno tudi uveljavljanje njihovih pravic in interesov**.«

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v Letnem poročilu za leto 2010, str. 67)

»Sodišče je prepoznalo, da utegnejo države imeti **pozitivno obveznost zagotoviti dostop do javnih zgradb oziroma zgradb odprtih za javnost**, če manko dostopa prizadene življenje osebe na način, ki posega v njegovo oziroma njeno pravico do osebnega razvoja in pravico do vzpostavljanja in razvijanja razmerij z drugimi človeškimi bitji in zunanjim svetom.«

Evropsko sodišče za človekove pravice v sodbi v zadevi Arnar Helgi Lárusson proti Islandiji (23077/19), §43

Zakon o Varuhu človekovih pravic (ZVarCP)⁶ omogoča Varuhu, da (tudi na lastno pobudo) obravnava tudi širša vprašanja, ki so pomembna za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter za pravno varnost v Republiki Sloveniji (drugi v zvezi s prvim odstavkom 9. člena), in prav tako, da o svojem delu, ugotovitvah o stopnji spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter o pravni varnosti poroča (neposredno državnemu zboru oziroma njegovemu pristojnemu delovnemu telesu) tudi s posebnimi poročili (5. in 43. člen), seveda pa o svojih ugotovitvah in ukrepih lahko obvešča tudi druge javnosti (drugi odstavek 8. člena).

To posebno poročilo predstavlja konkretno udejanjenje vseh omenjenih določb zakona, s katerim se je na podlagi 159. člena Ustave Republike Slovenije (URS) ustanovilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije ter določilo njegove pristojnosti in pooblastila. Fizično (ne) dostopnost centrov za socialno delo kot posebne vrste javnih zavodov v Republiki Sloveniji za **opravljanje storitev, programov in drugih nalog, ki zaradi njihove socialnovarstvene narave bistveno vplivajo na življenje marsikaterega posameznika**, smo namreč prepoznali kot tako pomembno širše vprašanje varstva človekovih pravic oziroma temeljnih svoboščin in pravne varnosti **ene izmed najranljivejših družbenih skupin**, da smo se mu na lastno pobudo odločili (ob siceršnjem prevladujočem delu na prejetih pobudah) nameniti toliko iz razpoložljivih časovnih in človeških virov, da lahko zdaj o tem svojem delu in z njim povezanih ugotovitvah tudi seznanimo zunanje javnosti. Ob tem pa seveda **ciljamo tudi na kar najbolj učinkovit odziv naslovljenih deležnikov**. Ta bi moral, če bo seveda ob vsej dolžni skrbnosti resnično skladen z njihovim poslanstvom, **rezultirati v stvarnih izboljšavah, ki bodo pomenile nekaj dejanskega. Pomenile v prvi vrsti tam, kjer je to najpomembneje – za končnega uporabnika**.

»Kot prejšnja leta ugotavljamo, da je **socialna stiska še večja, če gre za samske osebe, starejše in invalide**.«

Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2010 (str. 256)

»...je težava z dostopnostjo v **objekt, ki je namenjen prav najbolj ranljivim ljudem, za nas nesprejemljiva in se zavedamo morebitnih dodatnih in nepotrebnih stisk ljudi v kolikor svojega načina delovanja ne bi prilagodili njihovim potrebam**.«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 5. 2021)

»Ker gre za **enega najpomembnejših objektov za uporabnike z oviranostmi, je za zagotavljanje dostopnosti javnih prostorov in storitev v skladu s slovensko zakonodajo nujno izvesti selitev na dostopnejšo lokacijo**.«

Enota Idrija CSD Severna Primorska (dopis številka 070-2/2021-31968/2 z dne 10. 3. 2021)

6 Uradni list RS, št. 69/17 – uradno prečiščeno besedilo.

»Državam pogodbenicam **ni dovoljeno uporabljati varčevalnih ukrepov za izgovor** izogibanja postopnemu zagotavljanju dostopnosti za ljudi z invalidnostmi.«

... iz Generalnega komentarja Odbora za pravice invalidov št. 2, točke 25 (2014)

»Zato smo morali pogosto opozarjati, da **ekonomski razlogi v načelu ne morejo opravičiti** diskriminacije, zlasti tedaj, ko so potrebni stroški za prilagoditve zanemarljivi.«

... iz Letnega poročila Varuha za leto 2008, str. 55

»CSD Koroška, enota Ravne na Koroškem načrtuje ureditev sanitarij za invalide. Ker je **center omejen s sredstvi za večje investicije**, bomo poskusili kandidirati na javnem razpisu projektov LAS v Mežiški dolini.«

Enota Ravne na Koroškem CSD Koroška (dopis številka 350-1/2021-31917/2 z dne 10. 3. 2021)

»Glede na **slab izgled**, da bi v bližnji prihodnosti dostop lahko uredili z izgradnjo dvigala, smo že v lanskem letu začeli aktivnosti z iskanjem **alternativne rešitve**. Našli smo rešitev z izgradnjo notranje dvižne ploščadi ter montaže klančine na zunanji del. Zbrane imamo že ponudbe in tudi rezervirana sredstva. Neoviran dostop bo urejen v letošnjem letu.«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 3. 2021)

»Z lastnikom stavbe so **v teku pogovori glede zagotovitve ustrezne klančine ter preureditve sanitarij**. Trudili se bomo, da bo to izvedeno v najkrajšem možnem času.«

Enota Slovenske Konjice CSD Celje (dopis številka 122-3/20212-31976/12 z dne 19. 3. 2021)

»Enota se nahaja v 2. nadstropju. Od avle do pritličja, kjer je vstop v dvigalo, je nekaj stopnic. Ob stopnicah je **klančina, po kateri se lahko pelje invalid v vozičku le, če ima spremljevalca, saj je dokaj strma**.«

Enota Slovenske Konjice CSD Celje (dopis številka 122-3/20212-31976/12 z dne 19. 3. 2021)

DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA GIBALNIH OVIRANOSTI

Glavne Varuhove ugotovitve glede dostopnosti centrov za socialno delo z vidika gibalnih oviranosti so na podlagi sporočenih mu podatkov s strani njih samih v letu 2021 (če ni kje posebej pojasnjeno drugače) bile:

- **centri za socialno delo oziroma njihovih 63 enot posluje v 69 različnih objektih po državi (nekatero enote poslujejo v več objektih);**

[če enota centra za socialno delo posluje v več objektih, se poslovanje največkrat organizira tako, da se dejanja z gibalno oviranim opravijo v objektu, ki je vsaj deloma fizično dostopen za gibalno ovirane]

»Enoti Velenje in Mozirje imata dvigalo, Enota Žalec ga nima, **ima pa stopniščni vzpenjalnik.**«

Enota Žalec CSD Savinjsko-Šaleška (dopis številka 007-2/2022-31941/ z dne 1. 2. 2022)

O FIZIČNI DOSTOPNOSTI OBJEKTOV IN PROSTOROV ZA GIBALNO OVIRANE

- **fizična dostopnost je urejena pri treh četrтинah (75 odstotkov oziroma 47 od 63) enot centrov za socialno delo (oziroma dobre tri četrтine objektov (77 odstotkov), v katerih poslujejo centri za socialno delo, je fizično dostopnih za gibalno ovirane);**

[za ustrezno fizično dostopnost smo šteli pojasnilo, da je enota »fizično dostopna invalidom« in da so njeni »prostori fizično dostopni invalidom«; nekaj enot pa je navajalo tudi, da je dvigalo oziroma klančina za dostop invalidov v objekt oziroma do njihovih prostorov na voljo po potrebi]

»Objekt je bil **ob prevzemu opremljen z dvigalom**, prav tako so bile že urejene sanitarije, prilagojene in dostopne za invalide. Lastnika stavbe smo takoj pozvali k temu, da ob vhodu v stavbo uredi tudi dostop tako, da bo invalidom omogočen **vstop v poslovno stavbo.**«

Enota Murska Sobota CSD Pomurje (dopis številka 070-2/2021-31895/2 z dne 17. 3. 2021)

»...omogočamo invalidnim osebam in starejšim osebam, ki težko dostopajo do poslovnih prostorov enote centra, da **se potrebna storitev opravi na njihovem domu ali na njim dostopnem kraju**. Res pa je, da **se na tak način težko opravlja redna dejavnost enote centra, oziroma da uporabnik do storitve pride takrat, ko on želi** (npr. v okviru uradnih ur, oziroma v poslovnem času).«

Enota Sežana CSD Južna Primorska (dopis številka 909-11/2021-31933 z dne 26. 4. 2021)

- **slaba četrtnina objektov, v katerih poslujejo centri za socialno delo, ni ustrezno fizično dostopnih za gibalno ovirane (10 odstotkov jih sploh ni dostopnih, 13 odstotkov pa jih je le delno dostopnih, skupno gre torej za 23 odstotkov objektov);**

[pri objektih je delna dostopnost največkrat pomenila, da se v samem objektu posluje v več nadstropjih, za gibalno ovirane pa so dostopni le pritlični prostori]

- **fizične dostopnosti za gibalno ovirane sploh nimajo zagotovljene štiri enote centrov za socialno delo (šlo je za enote Jesenice⁷, Sežana, Ribnica in Idrija⁸);**

[v dejanskem takšno fizično nedostopnost predstavlja situacija, ko gibalno ovirani ne more dostopati v objekt oziroma poslovne prostore centra za socialno delo zaradi fizičnih ovir, kot so na primer stopnice, nahajanje enote oziroma njenih poslovnih prostorov v višjih nadstropjih in neobstojeva dvigala; sem nismo prištevali enot, ki so poslovale v več objektih, pa je vsaj eden izmed njih bil vsaj deloma dostopen za gibalno ovirane]

- **12 enot centrov za socialno delo v državi pa je gibalno oviranim dostopnih vsaj delno;**

[v to kategorijo delne dostopnosti smo šteli enote, ki poslujejo v enem objektu, pa so npr. dostopni le pritlični prostori (v katerih ni nujno tudi prostorov centra za socialno delo in po potrebi zaposleni pridejo tja; enote, ki poslujejo v več objektih in je vsaj eden izmed njih v celoti ali vsaj deloma dostopen za gibalno ovirane; enote, ki so sicer dostopne, a dostop za gibalno ovirane ni optimalen (npr. potrebujejo zagotovljeno spremstvo za vstop ali dostop do višjih nadstropij)]

»...stavba, kjer CSD Koroška skupaj z enoto Slovenj Gradec opravlja svojo dejavnost, je **spomeniško zaščiten in kot taka neprimerna za kakršnokoli predelavo dostopa ljudem z različnimi oblikami omejitev in invalidnosti** (v smislu vgraditve dvigala, lažjega dostopa).«

Enota Slovenj Gradec CSD Koroška (e-pismo z dne 9. 2. 2022)

»Objekt je starejša stavba, grajena najverjetneje v 19. stoletju kot mestna vila in je bila kasneje rekonstruirana in adaptirana za drugačen namen. **Sedaj je spomeniško zaščiten kot vila Roethel-Schleimer. Objekt je bil popolnoma prenovljen v letu 2012. /.../ Prostori Enote Kočevje so fizično dostopni za invalide. Narejena je klančina. V objektu, ki obsega pritličje, 1. nadstropje in mansardo je dvigalo. Prostori vsebujejo sanitarije, ki so dostopne za invalide.**«

Enota Kočevje CSD Osrednja Slovenija - Zahod (dopis številka 021-33/2021-31925/2 z dne 25. 3. 2021)

7 Na jeseniški enoti je že prišlo do spremembe – sporočili so nam, da je bila klančina in s tem neoviran dostop mobilno oviranim v celoti zagotovljen konec januarja 2022.

8 Tudi glede enote Idrija nam je bilo sporočeno, da je zdaj že prišlo do spremembe - uspela je izvedba selitve v nove prostore, ki da zagotavljajo vse pogoje v skladu s Pravilnikom o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialno varstvenih storitev (Uradni list RS, št. 67/06 in 135/21) in nudijo neoviran dostop invalidnim osebam. Prostori naj bi bili jasno označeni tudi za osebe s senzornimi motnjami in primerno osvetljeni.

O DOSTOPNOSTI GIBALNO OVIRANIH DO SANITARIJ

- **le 43 od 63 (68 odstotkov) enot centrov za socialno delo ima zagotovljene sanitarije za invalide (enak je tudi odstotek objektov (47 od 69), v katerih poslujejo centri za socialno delo in imajo zagotovljene sanitarije za invalide);**

[kot povsem dostopne sanitarije smo šteli tiste, pri katerih gibalno ovirani lahko po zagotovitvi enote neovirano, brez pomoči drugega dostopa do urejenih sanitarij za invalide]

»Enota stranke seznanj, da ni urejenih sanitarij za invalide glede na poizvedbo, **praviloma ustno.**«

Enota Velenje CSD Savinjsko-Šaleška (dopis številka 007-45/2021-31941/2 z dne 25. 3. 2021)

- **v državi je 18 enot centrov za socialno delo, ki sploh niso opremljene⁹ s sanitarijami, dostopnimi za invalide (v skoraj tretjini (tj. 20 od skupno 69, oziroma 29 odstotkov) objektov, v katerih poslujejo centri za socialno delo, sploh ni zagotovljenih sanitarij za invalide);**

»Poslovni prostori Enote Tolmin se nahajajo **v starejši stavbi v stisnjem mestnem jedru**, kjer ni možnosti zagotovitve parkirišča za invalide in **gabariti stavbe ne dopuščajo preureditve sanitarij po standardih za invalide**. Zato bomo tudi za Enoto Tolmin v prihodnosti iskali primernejše poslovne prostore.«

Enota Tolmin CSD Severna Primorska (dopis številka 070-2/2021-31968/2 z dne 10. 3. 2021)

- **ena izmed enot (Jesenice) je sicer imela zagotovljene sanitarije, dostopne za invalide, vendar pa obenem sam objekt, v katerem se nahaja, ni bil fizično dostopen za gibalno ovirane (zaradi stopnic pred vhodom v objekt in stopnic v notranjosti za dostop do drugega nadstropja, kjer so prostori centra za socialno delo) in tako nismo mogli šteti, da gre za dostopnost do sanitarij;**

»Sanitarij prilagojenih invalidom enota nima. Planirano je bilo, da bosta CSD in VDC skupaj kot en zavod, tako so sanitarije za invalidne osebe ostale v prostorih VDC.«

Enota Lenart CSD Maribor (neštevilčen dopis, z dne 10. 3. 2021)

⁹ Slovenske Konjice, Metlika, Trebnje, Sežana, Dravograd, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec, Ljubljana Bežigrad, Lenart, Slovenska Bistrica, Ribnica, Krško, Velenje, Ajdovščina, Idrija, Tolmin, Zagorje ob Savi in Jesenice.

»Naša enota bo uredila dostop v letošnjem letu **in s tem tudi uporabo sanitarij za invalide, ki so v prostorih že primerno urejeni.**«

Enota Jesenice CSD Gorenjska (dopis številka 060-1/2021-31887 z dne 10. 3. 2021)

- **za dve enoti se lahko šteje, da so gibalno oviranim sanitarije dostopne deloma;**

[v enem primeru (Laško) gre za enoto, ki ima na eni izmed lokacij, kjer posluje, zagotovljene sanitarije, dostopne invalidom, na drugi pa ne (oddaljeni sta pet minut); v drugem primeru (Gornja Radgona) pa enota v času zbiranja podatkov ni imela zagotovljene ustrezne opreme v sanitarijah za invalide]

O INVALIDOM NAMENJENIH PARKIRIŠČIH

- **devet (od skupno 69 oziroma 13 odstotkov) objektov, v katerih poslujejo centri za socialno delo, sploh nima parkirišč, posebej zagotovljenih za invalide;**

[Na podlagi prejetih podatkov smo ugotovili, da je glavna težava odsotnosti parkirišč pri teh enotah njihova umestitev v mestna jedra oz. središča, kjer ni prostora za parkirišča. Težava z odsotnostjo parkirišč se rešuje z možnostjo kratkega ustavljanja/parkiranja pred vhodom v objekt (Dravograd, Slovenj Gradec, Maribor Center, Murska Sobota, Žalec (stranski vhod), Ljubljana Center, Ljubljana Bežigrad (je sporočila, da je ureditev parkirnega mesta »v pristojnosti lastnika in upravnika zgradbe«))]

»Center ima pred stavbo parkirišče, **ni pa označeno posebej za invalide. Označbo bomo poskušali urediti v najkrajšem možnem času.**«

Enota Ravne na Koroškem CSD Koroška (dopis številka 350-1/2021-31917/2 z dne 10. 3. 2021)

- **dve enoti centrov za socialno delo invalidom ne zagotavljata sploh nikakršne možnosti parkiranja oziroma kratkotrajnega ustavljanja;**

[To sta bili Enota Tolmin in Enota Sežana, kjer pa je poleg tega, da ni zagotovljenega parkirišča za nikogar, dostop možen le po stopnišču, parkiranje pred enoto pa ni mogoče niti za interventna vozila.]

- **posebej invalidom namenjena parkirišča ima tri četrtine (75 odstotkov) objektov, v katerih poslujejo centri za socialno delo;**

[Enota Ljubljana Šiška npr. po predhodnem dogovoru omogoča parkiranje v garažni hiši z neposrednim dostopom v prostore enote. Enote Ruše, Grosuplje, Postojna, Ilirska Bistrica, Cerknica, Jesenice, Škofja Loka npr. zagotavljajo parkirna mesta za invalide tik ob vhodu. Nekatere enote (Metlika, Maribor Tezno, Ljubljana Šiška, Slovenska Bistrica, Lendava) so sporočile tudi, da imajo poleg parkirišča za invalide zagotovljeno tudi možnost za kratkotrajno ustavitve vozila, kar lahko štejejo za primer dobre prakse.]

- **delno posebej invalidom namenjena parkirišča ima zagotovljenih osem (od skupno 69, tj. 12 odstotkov) objektov, v katerih poslujejo centri za socialno delo.**

[V rubriko deloma zagotovljenih parkirišč za invalide štejejo enote CSD, ki parkirišče za invalide zagotavljajo vsaj pred enim objektom, v katerem poslujejo (takšna je npr. Enota Laško). Med delno zagotovljena parkirišča smo šteli tudi enote, ki razpolagajo s parkirišči za invalide, vendar ta niso primerno označena (enote Slovenske Konjice, Ravne na Koroškem, Gornja Radgona); enote, ki nimajo lastnih parkirišč oz. si parkirišča delijo in so ta namenjena tako enotam kot tudi drugim oz. širši rabi (Šmarje pri Jelšah (ima dve službeni parkirni mesti tik pred vhodom, ki jih lahko uporabijo tudi invalidi, vendar takšnega primera še niso imeli), Piran, Ribnica, Celje (veliko parkirišče Enota Celje sicer deli s športnim in nakupovalnim centrom, vendar zagotavljajo, da je vedno na voljo dovolj prostora, z vozilom pa je mogoče priti do vhoda v objekt, kjer je enota)); ter Enoto Tržič, ki sicer razpolaga z enim parkirnim mestom za invalide, vendar po njihovih besedah »razpoložljivost parkirnega mesta ni zagotovljena.«.]

“

»...označena parkirna mesta za invalide so urejena na ploščadi, ki je od zgradbe, kjer ima prostore CSDG Enota Kranj, oddaljena cca 25 m, pri uporabi teh parkirnih mest je pred dostopom v zgradbo potrebno prečkati prometno cesto...«

Enota Kranj CSD Gorenjska (dopis številka 021-348/2021-31887/2 z dne 7. 7. 2021)

*»Parkirišča za invalidne osebe enota center nima, saj je **poslovna stavba CSD v mestnem jedru.**«*

Enota Center CSD Maribor (neoštevilčen dopis, z dne 10. 3. 2021)

”

DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA SENZORNIH OVIRANOSTI

Varuhova vprašanja centrom za socialno delo glede dostopnosti z vidika senzornih oviranosti so bila izbrana oziroma prilagojena in nato razvrščena v posamezne kategorije na podlagi relevantnih pravnih podlag in različnih priročnikov, npr. priročnikov Ministrstva za okolje in prostor Strateško načrtovanje dostopnosti, Univerzalna stanovanjska graditev in Inkluzivno oblikovanje in dostop do informacij; Priročnika o dostopnosti objektov v javni rabi Urbanističnega inštituta Republike Slovenije ipd. Glavne Varuhove ugotovitve glede dostopnosti centrov za socialno delo z vidika senzornih oviranosti so na podlagi pridobljenih podatkov v prvi tretjini leta 2022 (če ni kje posebej pojasnjeno drugače) bile:

- **iz pridobljenih odgovorov izhaja, da večina enot centrov za socialno delo sluje z uporabniki z motnjami sluha in vida;**
- **87 odstotkov enot centrov za socialno delo je sporočilo, da poslujejo z uporabniki z motnjami sluha;**

[enoti Črnomelj in Ilirska Bistrica sta sporočili, da z uporabniki z motnjami sluha ne poslujeta, medtem ko je 10 odstotkov enot (Radovljica, Kranj, Ajdovščina, Logatec, Krško, Zagorje ob Savi) sporočilo, da z uporabniki z motnjami sluha poslujejo v delnem obsegu; enota Zagorje ob Savi je ob tem sporočila, da z uporabniki z motnjami sluha posluje »redko«]

- **86 odstotkov enot centrov za socialno delo je sporočilo, da poslujejo z uporabniki z motnjami vida;**

[enote Črnomelj, Krško in Litija so sporočile, da z uporabniki z motnjami vida ne poslujejo, medtem ko je devet odstotkov enot (Radovljica, Kranj, Ajdovščina, Ljubljana Šiška, Logatec, Zagorje ob Savi) sporočilo, da z uporabniki z motnjami vida poslujejo v delnem obsegu; enota Zagorje ob Savi je ob tem sporočila, da z uporabniki z motnjami vida posluje »redko«]

“

»...že več let nismo imeli v obravnavi ali pred upravnimi postopki gluhih oseb.«

Enota Ilirska Bistrica CSD Primorsko Notranjska (dopis številka 023-4/2020-31879 z dne 22. 4. 2022)

O VHODIH V ENOTE CENTROV ZA SOCIALNO DELO

- **dobra polovica (52 odstotkov) enot centrov za socialno delo ima vhod, ki je jasno označen in nudi neoviran dostop osebam z motnjami sluha in vida;**
- **slaba petina (17 odstotkov) enot centrov za socialno delo takega vhoda nima;**

[Mozirje, Žalec, Idrija, Velenje, Dravograd, Postojna, Jesenice, Slovenj Gradec (vzrok je spomeniško varstvo), Škofja Loka (»označen s standardnimi napisi, nimajo pa komunikacijskih oznak, namenjenih osebam z motnjami sluha in vida, zaradi tega se niso srečevali s posebnimi težavami oz. jih osebe s senzornimi motnjami ob obisku centra niso izražale, praviloma so prišle s spremljevalcem (npr. tolmačem znakovnega jezika), v enem primeru je slepi uporabnik poklical po telefonu in ga je strokovna delavka odšla iskat na vhod in pospremila do pisarne in iz nje«); Lenart in Trbovlje sta sporočili, da zaradi tega ne zaznavata težav]

- **delno označen vhod z neoviranim dostopom za osebe z motnjami sluha in vida ima po posredovanih podatkih 30 odstotkov enot centrov za socialno delo;**

[Trebnje, Ormož, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Kranj, Ajdovščina, Koper, Piran, Izola, Ljubljana Vič Rudnik, Krško, Šentjur, Šmarje, Brežice, Cerknica, Hrastnik, Maribor Center (»pred vhodom je nameščena tabla«), Kočevje (»ni akustično in taktilno opremljena«), in Kamnik.«]

O DVIGALIH

- **po pridobljenih podatkih ima 68 odstotkov vseh enot centrov za socialno delo dvigalo, medtem ko jih 32 odstotkov dvigala nima;**

[pripomniti gre, da dejstvo neobstoja dvigala samo po sebi ni nujno zaskrbljujoče – prostori centra za socialno delo se lahko nahajajo (le) v pritličju in potrebe po dvigalu sploh ni]

»Vsi prostori, namenjeni obravnavi strank se nahajajo v pritličju in so brez stopnišč ali drugih ovir.«

Enota Tržič CSD Gorenjska (e-pismo z dne 10. 3. 2021)

»Posluje v pritličjih prostorih, ki so fizično dostopni za invalide.«

Enota Ruše CSD Maribor (neoštevilčen dopis, z dne 10. 3. 2021)

- **od skupno 43 enot centrov za socialno delo, ki imajo dvigalo, jih ima le 26 odstotkov dostopnega za uporabo osebam z motnjami sluha oziroma vida (dobro označeno, osvetljeno, opremljeno akustično in taktilno);**

[Ptuj, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Nova Gorica, Vrhnika, Logatec, Šentjur, Maribor Tezno, Maribor Center, Kamnik in Litija«]

»Za osebe z motnjami vida je glede na izbor tipk zelo otežen (touch sistem)«

Enota Litija CSD Osrednja Slovenija – Vzhod (dopis številka 070-1/2022-31860/2 z dne 10. 2. 2022)

- **14 odstotkov je enot centrov za socialno delo, ki imajo dvigalo, nimajo pa ustrezno opremljenega oziroma dostopnega za osebe z motnjami sluha oziroma vida;**

[Ljubljana Bežigrad in Ljubljana Center se s težavami zaradi dvigala, ki ni dostopno za osebe z motnjami sluha oziroma vida, po pojasnilih ne srečujeta, »ob dvigalu, v pritličju poslovne stavbe, se nahaja vratar oziroma receptor, ki bi v primeru potrebe lahko pomagal osebi s senzornimi motnjami«; Ljubljana Vič Rudnik se s težavami zaradi dvigala, ki ni dostopno za osebe z motnjami sluha oziroma vida, po pojasnilu ne srečuje; Trbovlje se »zaradi tega ne srečuje s težavami, saj takšne primere rešuje/j/o individualno (npr. z uporabnikom se strokovna delavka dogovori, da ga počaka pred vhodom in uporabnika pospremi v pisarno ter iz pisarne), v takšnih primerih se ob soglasju uporabnika poslužuje tudi terenskega dela«, in Slovenske Konjice.]

- **delno dostopno dvigalo za uporabo osebam z motnjami sluha oziroma vida ima 60 odstotkov enot centrov za socialno delo od skupno 43, ki dvigalo sploh imajo;**

[V nadaljevanju našete enote so ob prvem izpolnjevanju vprašalnika oziroma v odgovorih na dodatne poizvedbe poleg označbe za delno dostopno dvigalo dodatno pojasnile še: da so dvigala npr. brez akustične opreme: Jesenice (»ni opremljeno akustično«); Murska Sobota (»akustične oznake nimamo«); Cerknica (»taktilno«). Da so dvigala brez akustične in taktilne opreme navajajo: Tržič (»osvetljeno, označeno, vendar brez akustičnih in taktilnih oznak, prostori za stranke se nahajajo v pritličju, v nadstropju je zgolj uprava«); Škofja Loka (»označeno in osvetljeno – da, opremljeno akustično in taktilno – ne«); Gornja Radgona (»ni akustično in taktilno opremljeno«); Ljubljana Šiška (»akustično in taktilno ne, ostalo da«); Brežice in Sevnica (»označeno, osvetljeno«); Pesnica (»dvigalo je dobro označeno in osvetljeno, ni opremljeno akustično in taktilno«); Lenart (»dvigalo je dobro označeno in osvetljeno, ni opremljeno akustično in taktilno, s težavami se še niso srečali«); Kočevje (»ni akustično in taktilno opremljeno«).]

[Enote Postojna, Domžale, Radovljica, Novo mesto, Trebnje, Lendava, Ljutomer, Mozirje, Velenje, Ormož, Kranj, Piran, Ljubljana Moste Polje, Celje in Laško ob oznaki delne dostopnosti niso navajale specifik oziroma konkretizirale dostopnosti dvigal za osebe z motnjami sluha oziroma vida.]

O HODNIKIH (ČAKALNICA)H OZIROMA OPREMI

- **le manjšina (44 odstotkov) enot centrov za socialno delo ima dostop od vhoda do prostorov enote, ki je jasno označen in nudi neoviran dostop osebam s senzornimi motnjami;**

»Dostop je sicer neoviran, **ni pa dodatno označen** z morebitnimi talnimi oznakami npr. za slepe in slabovidne.«

Enota Tolmin CSD Severna Primorska (e-pismo z dne 3. 5. 2022)

»...je dostop označen s standardnimi napisi, **nimamo pa komunikacijskih oznak**, namenjenih osebam z motnjami sluha in vida.«

Enota Škofja Loka CSD Gorenjska (dopis številka 070-3/2022-31887 z dne 25. 4. 2022)

- **skoraj petina (18 odstotkov) enot centrov za socialno delo sploh nima dostopa od vhoda do prostorov enote, ki je jasno označen in nudi neoviran dostop osebam s senzornimi motnjami;**

[Slovenj Gradec (vzrok je spomeniško varstvo), Tolmin, Ajdovščina (»selitev predvidena konec leta 2022, ko bo dostop od vhoda do poslovnih prostorov jasno označen in neoviran, trenutno strokovne delavke takim osebam priskočijo na pomoč in jih pospremi do pisarne«), Maribor Center (glavni vhod enota deli z manjšo trgovino, dostop do enote je jasno označen, s težavami se po pojasnilih enote še niso srečali), Lenart (po pojasnilih se s težavami še niso srečali), Jesenice (pri tem odgovoru so po pojasnilih izhajali iz gledišča dostopnosti za osebe z motnjami vida, za osebe s tovrstno oviranostjo ni posebnih oznak (npr. oznaka v Braillovi pisavi), iz navedenega razloga so odgovorili z ne, Enota Jesenice se nahaja v objektu, kjer drugih dejavnosti ni, izvaja se zgolj njihova dejavnost), Sežana (se po pojasnilih »s takimi primeri srečuje. Kar nekaj strank je slepih oziroma slabovidnih. Ker so to stranke z »domačega« terena, jim je znano, da se poslovni prostori nahajajo v drugem nadstropju in da niso najlažje dostopni. Stranke se običajno poslužujejo vnaprejšnje najave (po telefonu ali elektronski pošti), tako da jih strokovni delavec sprejme ob vhodu v stavbo in pospremi do pisarne in nato nazaj. Stanje se je kar precej izboljšalo od uvedbe izvajanja osebne asistence, saj ima večina invalidov osebne asistenta, ki poskrbi tudi za dostop do prostorov CSD-ja«), Dravograd, Idrija, Škofja Loka in Trbovlje.]

- **za 38 odstotkov enot centrov za socialno delo gre šteti, da imajo le delno urejen dostop od vhoda do prostorov enote za osebe s senzornimi motnjami;**

[Radovljica, Trebnje, Mozirje, Žalec, Velenje, Ormož, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Kranj, Koper, Piran, Izola, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Vič Rudnik, Ljubljana Moste Polje, Grosuplje, Krško, Šentjur, Šmarje, Brežice, Postojna, Domžale, Hrastnik, Kamnik.]

- **primerno osvetlitev prostorov zagotavlja velika večina (94 odstotkov) vseh enot centrov za socialno delo;**

»Primerna osvetlitev prostorov – 'delno' Odgovor pojasnjujemo z navedbo, da so prostori CSD Zasavje Enota Hrastnik **locirani v kletnih prostorih objekta, kar posledično predstavlja potrebo po dodatni osvetlitvi prostorov z umetno svetlobo (lučmi).**«

Enota Hrastnik CSD Zasavje (dopis številka 070-1/2021-31844 z dne 5. 5. 2022)

- **primerne osvetlitve nista zagotavljali enoti Dravograd in Idrija, enoti Jesenice in Hrastnik zagotavljata le delno primerno osvetlitev prostorov;**

[Enota Jesenice ob tem pojasnjuje še: »Sama primernost razsvetljave v prostorih enote je skladna s standardi in veljavno zakonodajo, za kar se opravljajo kontrolne meritve s strani za to usposobljenih strokovnjakov. Pri tem vprašanju smo izhajali širše in zavzeli kritično stališče, saj smo ocenjevali tudi primernost osvetljenosti okolice CSD, pred vhodom. Iz navedenega razloga smo odgovorili delno.« Enota Hrastnik pa je pojasnila, da so njihovi prostori locirani v kletnih prostorih objekta, kar posledično predstavlja potrebo po dodatni osvetlitvi prostorov z umetno svetlobo (lučmi).]

- **prostor, zaščiten pred hrupom, zagotavlja 70 odstotkov enot centrov za socialno delo, medtem ko ga 16 odstotkov enot ne;**

[Radovljica, Dravograd, Idrija, Koper, Piran, Celje, Brežice, Sevnica, Maribor Center, Lenart]

- **14 odstotkov enot centrov za socialno delo (Ormož, Jesenice, Ajdovščina, Sežana, Pesnica, Ruše, Ilirska Bistrica, Hrastnik, Gornja Radgona) je sporočilo, da imajo tak prostor le z delno zaščito;**

[Enota Ilirska Bistrica je ob tem dodatno pojasnila: »moteč je hrup zaradi bližine glavne ceste«, Gornja Radgona pa: »dodatne posebne zaščite nimamo«.]

O OZNAKAH IN INFORMACIJAH V PROSTORIH ENOT

- **le dobra desetina (11 odstotkov) enot centrov za socialno delo ima urejen sistem komunikacijskih oznak za orientacijo, namenjen osebam z motnjami sluha in vida, vključno z oznakami zasilnih izhodov in potmi evakuacije;**

[Slovenj Gradec, Tržič, Nova Gorica, Vrhnika, Ljubljana Center, Cerknica, Litija]

- **60 odstotkov enot centrov za socialno delo sistema komunikacijskih oznak za orientacijo, namenjenega osebam z motnjami sluha in vida, sploh nima urejenega;**
- **29 odstotkov enot ima delno urejen sistem komunikacijskih oznak za orientacijo, namenjen osebam z motnjami sluha in vida;**

[Trebnje, Metlika, Domžale, Ormož, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem, Tolmin, Idrija, Ajdovščina, Ljubljana Bežigrad, Logatec, Celje, Laško, Šentjur, Slovenska Bistrica, Lenart, Ribnica (zagotavlja svetlobne znake in stenske nalepke za zasilne izhode), Gornja Radgona (po pojasnilih zagotavlja oznake zasilnih izhodov) ter Kamnik (po pojasnilih zagotavlja označenost zasilnih izhodov in evakuacijo)]

- **le ena od vseh enot centrov za socialno delo ima taktilne oznake za orientacijo slepih in slabovidnih, in sicer Enota Nova Gorica;**
- **velika večina (94 odstotkov) enot centrov za socialno delo taktilnih oznak za orientacijo slepih in slabovidnih nima;**
- **delno urejene taktilne oznake za orientacijo slepih in slabovidnih imajo tri enote centrov za socialno delo;**

[Ormož, Slovenska Bistrica in Ptuj, ki jih po pojasnilih zagotavlja »na stopnišču«]

- **reliefnih napisov in simbolov ter napisov v Braillovi pisavi ne zagotavlja nobena enota centrov za socialno delo;**

[delno zagotovitev pa sta sporočili le dve enoti, in sicer Enota Slovenska Bistrica in Enota Ptuj, ki po pojasnilih oznake zagotavlja »v dvigalu«]

- **velike oznake, povečano pisavo napisov z močnim vizualnim kontrastom ima dobra desetina (11 odstotkov) vseh enot centrov za socialno delo (medtem ko takih oznak 75 odstotkov enot nima);**

[Trebnje, Tolmin, Nova Gorica, Vrhnika, Sevnica, Ilirska Bistrica, Cerknica]

- **delno oznake zagotavlja 14 odstotkov enot;**

[Koper, Piran, Izola, Logatec, Grosuplje, Celje, Laško, Slovenska Bistrica in Enota Kamnik, ki ima po pojasnilih povečane oznake na vratih]

- **nobena enota centrov za socialno delo nima prikazovalnikov pisnih informacij, predvajalnikov z videoposnetki pomembnih informacij v znakovnem jeziku in podnapisi;**

- **dostopne, lahko berljive in razumljive informacijske table in druge informacije na mestu, ki je dostopno vsem, ima dobra polovica (51 odstotkov) vseh enot centrov za socialno delo, medtem ko jih takih informacij nima dobra petina (22 odstotkov);**

[Radovljica, Gornja Radgona, Dravograd, Jesenice, Idrija, Sežana, Ljubljana Center, Šentjur, Šmarje, Postojna, Kočevje, Trbovlje, Hrastnik, Črnomelj]

- **le delno dostopne, lahko berljive in razumljive informacijske table in druge informacije na mestu, ki je dostopno vsem, ima dobra četrtnina (27 odstotkov) vseh enot centrov za socialno delo;**

[Novo mesto, Mozirje, Žalec, Velenje, Ormož, Ajdovščina, Koper, Piran, Izola, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Vič Rudnik, Krško, Brežice, Pesnica, Lenart, Domžale in Enota Kamnik, ki je ob tem dodatno pojasnila: »na vhodnih vratih imamo napise napisane na veliko«]

- **drugo informacijsko-komunikacijsko tehnologijo za osebe s senzornimi motnjami uporablja le enota Ljubljana Bežigrad (delno uporabo zagotavlja le enota Laško, ki po pojasnilih uporablja lupo, velika večina ostalih enot (97 odstotkov) pa ne uporablja take informacijsko-komunikacijske tehnologije);**

- **morebitne vgradnje slušnih zank ni na nobeni od enot centrov za socialno delo;**

»Varuhu so predstavniki njihove organizacije predstavili težave zaradi ovir v komunikaciji, zlasti težave pri razumevanju slišočih sogovornikov, saj slišočča večina le redko obvlada znakovni jezik kot naravni jezik gluhih. Zaradi želje po manjši odvisnosti naglušnih od slišoččega okolja je **Varuh v svojih prostorih namestil indukcijsko zanko**. Ta elektromagnetni komunikacijski sistem uporabnikom slušnih aparatov omogoča razumevanje izgovorjenega v hrupnih prostorih, saj preprečuje motnje, kot so odmev, šumenje, hreščanje in druge motnje, ki se lahko pojavijo. /.../ Varuh bo takšno komunikacijo naglušnim omogočal tudi s prenosnima indukcijskima zankama na poslovanjih zunaj sedeža, ki jih izvede vsak mesec.«

Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2017 (str. 371)

O ZAGOTAVLJANJU POMOČI

- **tolmača za znakovni jezik zagotavlja skoraj tri četrtine (72 odstotkov) enot centrov za socialno delo, medtem ko ga ne zagotavlja 14 odstotkov;**

[Ljubljana Šiška, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Enota Radovljica dodatno pojasnjuje, da: »z uporabniki z motnjami sluha komuniciramo brez tolmača, če se z uporabnikom sicer lahko sporazumemo (npr. pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev). V drugih primerih uporabnik sam, ali pa z našo pomočjo, zagotovi tolmača za slovenski znakovni jezik«; Enota Dravograd je dodatno pojasnila: »Pri urejanju zadev gluhonemih uporabnikov, ki potrebujejo tolmača, so uporabniki vedno uredili zadeve pri nas s pomočjo spremljevalcev oz. sami, tudi ko je šlo za uveljavljanje pravice do tolmača. Zadeve so jim bile predstavljene na primeren način in pravica do tolmača ugodena. Ravno tako jim pomagamo pri uveljavljanju morebitnih drugih storitev oz. pravic«; Enota Izola je pojasnila: »Tolmača za znakovni jezik imamo na Enoti Koper, katerega se po potrebi poslužujejo vse enote (Izola, Piran in Sežana)«; Enoti Ilirska Bistrica in Cerknica sta nikalni odgovor dodatno pojasnili, da že več let nista imeli v obravnavi ali pred upravnimi postopki gluhih oseb. »V kolikor bi obravnavali osebe z motnjami sluha, bi se osebam zagotovil tolmač. Gluhe osebe imajo tudi pravico do vavčerjev za tolmača. Pred več leti, ko smo imeli primere obravnave gluhih oseb, so gluhe osebe koristile vavčerje in na obravnavo prišle s tolmačem, ki so si ga same uredile«; Enota Zagorje ob Savi je dodatno pojasnila: »Zaposleni na enoti nimamo znanja, veščin sporazumevanja z uporabniki preko uporabe znakovnega jezika, zato se v primerih, ko je potrebno angažiranje tolmača za znakovni jezik poslužujemo izbire tolmača z liste ZZTSZJ. Imeli smo primer sodelovanja s tolmačem znakovnega jezika na CSD skupaj z uporabnikom. Sodelovanje je bilo učinkovito, uspešno. Dostoj na Enoti Zagorje ob Savi nismo zaznali težav, ki jih ne bi zmogli v sodelovanju z uporabniki, svojci razrešiti.«]

- **delno tolmača za znakovni jezik zagotavlja 14 odstotkov enot centrov za socialno delo;**

[in sicer Enota Radlje ob Dravi, ki je pojasnila, da ga zagotavlja »po potrebi, v upravnih postopkih je CSD dolžan po uradni dolžnosti zagotoviti tolmača. Imajo pa tudi nekatere strokovne delavke opravljen tečaj znakovnega jezika, ki je v pomoč pri komunikaciji z gluhihimi osebami. Nekateri uporabniki si sami že predhodno zagotovijo tolmača, ki jih spremlja na CSD in jim pomaga pri urejanju zadev«; Enota Ravne na Koroškem ga prav tako zagotavlja »po potrebi, v upravnih postopkih je center za socialno delo dolžan po uradni dolžnosti zagotoviti tolmača. Nekateri uporabniki si sami že predhodno zagotovijo tolmača, ki jih spremlja na center za socialno delo in jim pomaga pri urejanju zadev. Prav tako pa opazamo, da nekateri uporabniki zelo dobro berejo iz ustnic, tako da v veliko primerih ni bilo potrebno tolmača in je bilo sporazumevanje in razumevanje zagotovljeno z obeh strani. Strokovne delavke temu primerno tudi počasneje in razločno govorijo ter preverijo razumevanje uporabnika«; Enota Tržič tolmača za znakovni jezik zagotavlja »po dogovoru« oziroma zagotavlja »tolmača za znakovni jezik strankam z motnjo sluha v skladu z Zakonom o uporabi slovenskega znakovnega jezika. V praksi je tovrstnih primerov zelo malo, v primeru, da stranka v okviru obravnave zahteva tolmača za znakovni jezik mu le tega zagotovimo. Ker enota ne razpolaga z zaposlenim, ki obvlada znakovni jezik oz. s tolmačem, ki bi bil ves čas na razpolago strankam, termin obravnave stranke predhodno uskladimo s prisotnostjo tolmača. Pri tem še nismo naleteli na posebne težave«; Enota Škofja Loka ga prav tako zagotavlja »po potrebi« oziroma kot je dodatno pojasnila: »v dosednji praksi je to izgledalo tako, da je npr. gluha oseba po pošti (v zadnjih letih je to praviloma e-pošta) sporočila potrebo po naši storitvi, nakar se je strokovna delavka povezala s tolmačem in uskladila termin za izvedbo storitve. Primeri so redki in do sedaj posebnih težav ni bilo. Imamo primer gluhonemega uporabnika na pravicah iz javnih sredstev. Pred oddajo vloge tolmačka (uporabnik je takrat pri njej) pokliče strokovno delavko, izmenjajo informacije, nato vlogo na center prinese uporabnik sam (lastna želja). Ob tem strokovna delavka komunicira z njim zelo počasi, uporabnik ji bere besede z ustnic, včasih si kaj napišeta tudi na papir in do sedaj ob tem načinu nikoli ni bilo težav ali problemov. Uporabnik izraža zadovoljstvo«; Enota Idrija zagotovi tolmača, če je načrtovan obisk, zagotovitve tolmača za znakovni jezik nimajo v primeru, ko se uporabnik zgleda na CSD nenajavljen. Te težave rešujejo tako, da sicer z uporabniki vnaprej načrtujejo razgovore in pravočasno zagotovijo tolmača; Enoti Piran in Sežana tako kot zgoraj navadno Izola se po dodatnih pojasnilih poslužujejo tolmača, ki je na voljo na Enoti Koper; Enota Hrastnik zagotavlja tolmača po dogovoru, nima zaposlene strokovne delavke, ki bi se lahko sporazumevala z znakovnih jezikom. Za potrebe uporabnikov je na voljo zunanja oseba s tovrstnim znanjem, ki je na voljo po predhodnem dogovoru, do zdaj po zagotovilih enote niso imeli »težav v zvezi s tolmači znakovnega jezika, saj so v praksi uporabniki na CSD že prišli s tolmačem znakovnega jezika«; in Enota Lendava, ki ga zagotavlja »po dogovoru«]

- **pomoč druge osebe pri dostopu do informacij oziroma storitev za osebe s senzornimi motnjami zagotavlja krepka polovica (57 odstotkov) enot centrov za socialno delo;**

[ne zagotavlja pa take pomoči dobra četrtina (27 odstotkov), in sicer Jesenice, Radovljica, ki dodatno pojasnjuje, da: »osebam s senzornimi motnjami oziroma osebam z motnjami sluha in vida, ob vstopu na enoto CSD, praviloma pomaga delavka enote. Navedeno pomeni, da ga delavka spremlja k strokovni delavki na področje, le ta pa mu nudi vse informacije oz. pomoč. V kolikor je potrebno se zagotovi

tolmač»; Dravograd, kjer »uporabniki po potrebi pridejo urejati zadeve s spremljevalci oziroma se predhodno dogovorijo za sprejem s strokovnim delavcem, ki jih osebno sprejme in po potrebi tudi pospremi v enoto, kar je seveda mogoče zaradi majhnosti enote in s tem večje bližine uporabniku«; Tolmin nima zagotovljene osebe, ki bi bila posebej zadolžena za podajo in dostop do informacij osebam s senzorno motnjo, s težavami se niso srečevali. Pomoč zagotovi vsak strokovni delavec po svojih močeh in znanjih, v kolikor oseba s senzornimi motnjami potrebuje pomoč. Če gre za javna pooblastila in se oseba s senzorno motnjo najavi, zagotovijo tolmača; Idrija se s težavami zaradi nezagotavljanja pomoči druge osebe ni srečevala, »ustrezno pomoč ponudijo tudi strokovne delavke«; Ilirska Bistrica je nikalni odgovor pojasnila, da nimajo »primerov obravnave oseb s senzornimi motnjami že dalj časa«, če bi imeli v obravnavi osebe s senzornimi motnjami, bi se tem osebam zagotovila »pomoč druge osebe (tolmač ...)«; Kočevje in Ribnica preko svojih strokovnih delavcev osebam s senzornimi motnjami nudita pomoč, »običajno imajo osebe s senzornimi motnjami s seboj tudi spremljevalce, ki jim nudijo pomoč«; Zagorje ob Savi je pojasnila, da na enoti zaposlene osebe niso »opremljene z znanjem, da bi uporabnikom, pri katerih so senzorne motnje bolj izražene (avtizem, ADHD motnje, slepi in gluhi ...) lahko podala informacije na uporabniku razumljiv način.« Zato se v takšnih situacijah poslužujejo »pomoči staršev uporabnika, svojcev uporabnika, tolmačev z liste ZZTSZ, šolske službe (v kolikor gre za otroka, ki obiskuje šolo s prilagojenim programom). Na Enoti Zagorje ob Savi se doslej nismo srečali s težavami, ki jih ne bi zmogli v sodelovanju z uporabniki, njihovimi svojci razrešiti«; enote Vrhnika, Šentjur, Šmarje, Pesnica, Ruše, Ajdovščina in Slovenska Bistrica se s težavami niso srečevale]

- **delno pomoč druge osebe pri dostopu do informacij oziroma storitev za osebe s senzornimi motnjami zagotavlja 16 odstotkov enot centrov za socialno delo;**

[Brežice, Sevnica, Lenart, Domžale, Radlje ob Dravi, ki pojasnjuje, da imajo nekatere strokovne delavke »opravljen tečaj znakovnega jezika, kar je v pomoč pri komunikaciji z gluhihimi osebami. Pogosto se naši uporabniki z motnjami sluha poslužujejo tudi komuniciranja preko elektronske pošte ali pisanja sporočil preko službenega mobilnega telefona, kjer smo vedno dostopni in ažurno odgovarjamo«; Ravne na Koroškem zagotavljajo pomoč po potrebi, »pogosto se naši uporabniki z motnjami sluha poslužujejo tudi komuniciranja preko elektronske pošte ali pisanja sporočil preko službenega mobilnega telefona, kjer smo vedno dostopni in ažurno odgovarjamo. Na našem centru imamo en primer, ko je ena oseba gluhonema, njen partner nima teh težav in na center prideta vedno oba, tako da ni težav pri dostopu do informacij«; Tržič dodatno pojasnjuje, da »po dosednji praksi so osebe s senzornimi motnjami ob prihodu na enoto spremljali svojci ali druge, njim bližnje osebe, katere so se po potrebi in s pristankom stranke vključevale v obravnavo (predvsem v postopkih uveljavljanja pravic, kjer je poudarek na informiranju). Enota trenutno nima zaposlene dodatne osebe, ki bi bila na voljo osebam s senzornimi motnjami, v preteklosti je pomoč v obliki spremstva, obiskov na domu itd. osebi z motnjo vida nudila javna delavka. Zadnji dve leti je enota izpadla iz sistema javnih del«; Škofja Loka dodatno pojasnjuje, da se odgovor »nanaša na (sicer redke) primere, ko slepa ali močno slabovidna oseba pride na CSD (npr. po predhodni najavi), na vhodu jo počaka strokovna delavka in pospremi do pisarne, kjer opravi storitev. V zvezi z dostopom do informacij ali storitev za osebe s senzornimi motnjami do sedaj nismo dobili nobene pritožbe in zaznali nobene težave, ki bi otežila ali onemogočila izvedbo storitve«; Ljubljana Moste Polje se ne srečuje s težavami pri zagotovitvi pomoči druge osebe pri dostopu do informacij oz. storitev za osebe s senzornimi motnjami. »Odgovor »delno« je označen, ker je oseba, ki nudi pomoč v času uradnih ur, receptor izven uradnih ur pa je to strokovni delavec oz. receptor«; Hrastnik zagotavlja pomoč po dogovoru, »v primeru nezmožnosti razumevanja objavljenih obvestil na Enoti Hrastnik osebe

s senzoričnimi motnjami, le ta zaprosi za pomoč strokovnega delavca na Enoti, ki mu poda informacije na način, ki ga razume. V primeru potrebe po znanju znakovnega jezika, se oseba z znanjem le tega kontaktira. Do sedaj na Enoti Hrastnik nismo imeli težav s takšnim načinom sporazumevanja»; in Gornja Radgona, ki navaja, da zagotavlja pomoč po potrebi]

O E-DOSTOPNOSTI

- **e-dostopnost spletišč in drugega za osebe s senzornimi motnjami zagotavlja 16 odstotkov enot centrov za socialno delo;**

[Novo mesto, Črnomelj, Gornja Radgona, Ljutomer, Ljubljana Šiška, Logatec, Ljubljana Center, Šentjur, Sevnica, Cerknica]

- **65 odstotkov enot centrov za socialno delo take dostopnosti ne zagotavlja;**
- **enot centrov za socialno delo, ki so z odgovori označile delni obseg zagotavljanja e-dostopnosti, je skoraj petina (19 odstotkov).**

[in sicer: Metlika, Ormož, Tržič, ki zagotavlja le povečanje pisave oziroma pojasnjuje, da »ima urejeno spletno podstran v okviru poenotene spletne strani vseh CSD-jev Sloveniji (<https://www.csd-slovenije.si/>). Na spletni strani so objavljene vse splošne informacije v zvezi s centri za socialno delo, kontaktne in druge informacije vsakega od centrov in enot pa so objavljene na posamezni podstrani. Spletne strani so zasnovane tako, da osebe s senzornimi motnjami lahko le povečajo pisavo, drugih funkcij osebam s senzornimi motnjami ni na voljo«. Škofja Loka pojasnjuje, da spletno stran »centrov za socialno delo urejuje izvajalec pri Skupnosti centrov za socialno delo RS, posamezni centri oz. enote nimamo možnosti direktnega urejanja. Uporabniku (npr. slabovidnemu) je omogočeno povečanje črk, kar mu omogoča spremljanje spletne strani, prav tako se tega lahko posluži pri pisanju in branju e- pošte. Drugih tehničnih rešitev za e-dostopnost oseb s senzornimi motnjami nimamo»; Ljubljana Moste Polje, ki dodatno pojasnjuje: »delno« pri e-dostopnosti je označeno, ker je na spletni strani besedilo v odstavkih, prav tako je uporabljen kontrast»; Ribnica, ki je podala pojasnilo, da je »spletna stran delno dostopna. Več je navedeno v izjavi o dostopnosti. Povezava <https://www.csd-slovenije.si/dostopnost/>»; Hrastnik »Spletišče CSD Zasavje je dostopno vsem uporabnikom spletišča na način, ki ga zagotovijo spletni predvajalniki preko mobilnih aparatov posameznega uporabnika. Enota Hrastnik nima samostojnega spletišča za podajanje informacij»; Enote Pesnica, Slovenska Bistrica, Maribor Tezno, Ruše, Maribor Center in Lenart so pojasnile, da se s težavami glede delne dostopnosti še niso srečali.]

ZBIR VARUHOVIH PREDLOGOV ZA IZBOLJŠANJE STANJA

Varuh na podlagi 7. člena ZVarCP lahko naslovi na organe predloge, mnenja, kritike ali priporočila. V zvezi s preučevano problematiko naslavlja naslednja:

1. **Centrom za socialno delo kot izvajalcem javnih pooblastil Varuh navezujoč se na 25. člen Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17) predlaga, da ocenijo, ali v zadostni meri tudi z izobraževanjem zaposlenih ustvarjajo razmere za enako obravnavanje invalidov in poiščejo možnosti za to, da ta vidik svojih obveznosti (še) izboljšajo.**

“

»Državni organi, organi samoupravne lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil, izvajalci javne službe in javna občila skladno s svojimi pristojnostmi z normativnimi ukrepi in usmeritvami ter izobraževanjem zaposlenih ustvarjajo razmere za enako obravnavanje invalidov z ozaveščanjem družbe in spremljajo družbeni položaj invalidov.«

25. člen Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

2. Centrom za socialno delo Varuh predlaga, da v sodelovanju z zlasti lokalnimi nevladnimi organizacijami senzorno oviranih invalidov ugotovijo, kako bi svojo dostopnost zanje lahko (še) izboljšali in nato poskrbijo za prilagoditve.

“

»...tudi določilo tretjega odstavka 4. člena MKPI države pogodbenice zavezuje, da se **pri pripravi in izvajanju zakonodaje in usmeritev** za izvajanje konvencije **»temeljito posvetujejo z invalidi«**.

...iz Letnega poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2011 (str. 254)

»V lanskem letu smo **skupaj z Medobčinskim društvom slepih in slabovidnih Nova Gorica in Zavodom Pristop uskladili prilagoditve za slepe in slabovidne**. Mestna občina Nova Gorica ima narejeno strategijo dostopnosti za osebe s senzornimi motnjami, ki se je na centru v celoti držimo.«

Enota Nova Gorica CSD Severna Primorska (e-pismo z dne 9. 2. 2022)

»...hkrati **sodelujemo kot član v Sosvetu za invalide Občine Laško**, kjer je Občina Laško v letu 2015 prejela listino 'Občina po meri invalidov'. Na sosvetu se vedno znova pogovarjamo o možnih izboljšavah in približanju invalidom tako z odpravo arhitekturnih sprememb, namestitvami slušnih zank in taktilnih zaznav, ter z mehкими vsebinami, ki zajemajo možnosti za zapolnitev njihovega časa ali dodatnih ugodnosti, ki jih lahko koristijo v lokalnem okolju.«

Enota Laško CSD Celje (dopis številka 122-3/20212-31976/12 z dne 19. 3. 2021)

”

»Varuh sicer meni, da **dostopnosti grajenega okolja za invalide ni mogoče ločevati od dostopnosti storitev**, ki se ponujajo v teh objektih.«

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije v Letnem poročilu za leto 2021 (str. 203)

3. Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Varuh predlaga, da zdaj, ko je Vlada Republike Slovenije določila besedilo predloga Zakona o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide, upoštevajoč tudi zapisano na straneh od 201 do 206 Letnega poročila Varuha za leto 2021, ponovno in celostno preuči problematiko nadzornih organov po posameznih členih (zlasti 9. in 8.) iz poglavja o preprečitvi diskriminacije zaradi invalidnosti v ZIMI, nato pa pripravi predlog potrebnih sprememb v tem delu.

»Glede na to, da **bo omenjeni [Zakon o dostopnosti do proizvodov in storitev za invalide] urejal vsa sporna področja dostopnosti**, MDDSZ predlaga, da se obstoječih pravnih praznin ne ureja z novim podzakonskimi akti, ki izhajajo iz ZIMI, ker bodo urejena področja z novo zakonodajo.«

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v dopisu številka 070-43/2021/7 z dne 13. 12. 2021)

»Obljube ministrov in vlade so se znova pokazale kot prazne, saj tudi v času priprave tega poročila **nimamo podzakonskih predpisov, ki bi morali biti na podlagi obveze iz zakona in obljub ministrstev in vlade že davno sprejeti**, zato lahko Varuh svoje priporočilo le ponovi.«

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije v Letnem poročilu za leto 2013 (str. 50)

»Varuh z zadovoljstvom ugotavlja, da je država sprejela Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI), ki pomembno prispeva k uresničitvi Konvencije o pravicah invalidov, čeprav tako invalidske organizacije kot Varuh menimo, da **ZIMI ni ustrezno rešil vprašanja izvajanja nadzorov**.«

Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2010 (str. 17)

»Za uveljavljanje Konvencije o pravicah invalidov in Zakona o izenačevanju možnosti invalidov **Varuh priporoča čimprej sprejetje podzakonskih aktov in ukrepov za dejansko izenačevanje možnosti invalidov**.«

Letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2012 (str. 59)

4. Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Varuh vezano na drugi odstavek 38. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov – ZIMI (Uradni list RS, št. 94/10) predlaga, da posveti odpravljanju komunikacijskih ovir na centrih za socialno delo posebno pozornost in v sodelovanju z njimi poskrbi, da se bo pravočasno zagotovilo tudi tovrstne primerne prilagoditve objektov, v katerih poslujejo.

»Države pogodbenice sprejmejo tudi ustrezne ukrepe, s katerimi:

- a) **razvijajo, širijo in spremljajo** uveljavljanje **minimalnih standardov in smernic za dostopnost** objektov, naprav in storitev, ki so namenjeni javnosti ali se zanjo opravljajo;...«

...iz 9. člena Konvencije o pravicah invalidov

5. Vladi Republike Slovenije Varuh predlaga, da v poročilih, s katerimi mora skladno s sedmim odstavkom 49.a člena Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOsk) vsaka tri leta poročati Državnemu zboru o učinkovitosti delovanja centrov za socialno delo in enot centrov za socialno delo na območjih, kjer so ustanovljeni, nameni posebno pozornost dostopnosti za gibalno in senzorno ovirane.

PRILOGA

TABELA 1: DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA GIBALNIH OVIRANOSTI (1.2-5/2021)

	datum odziva CSD na Varuhovo poizvedbo z dne 5. 3. 2021	datum odziva CSD na dodatne Varuhove poizved- be (če so bile)
CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE	dopis št. 122-3/2021-31976/12 z dne 19. 3. 2021	
<u>ENOTA CELJE</u>	19. 3. 2021	
<u>ENOTA LAŠKO</u>	19. 3. 2021	16. 4. 2021 in 16. 11. 2022
<u>ENOTA SLOVENSKE KONJICE</u>	19. 3. 2021	14. 4. 2021
<u>ENOTA ŠENTJUR PRI CELJU</u>	19. 3. 2021	
<u>ENOTA ŠMARJE PRI JELŠAH</u>	19. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO DOLENJSKA IN BELA KRAJINA	dopis št. 099-1/2021-31909/2 z dne 11. 3. 2021	
<u>ENOTA ČRNOVELJ</u>	11. 3. 2021	
<u>ENOTA METLIKA</u>	11. 3. 2021	
<u>ENOTA NOVO MESTO</u>	11. 3. 2021	
<u>ENOTA TREBNJE</u>	11. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO GORENJSKA		
<u>ENOTA JESENICE</u>	10. 3. 2021	10. 5. 2021 in 16. 11. 2022
<u>ENOTA KRANJ</u>	7. 7. 2021	
<u>ENOTA RADOVLJICA</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA ŠKOFJA LOKA</u>	17. 3. 2021	
<u>ENOTA TRŽIČ</u>	10. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO JUŽNA PRIMORSKA	dopis št. 909-11/2021-31933 z dne 23. 3. 2021	
<u>ENOTA IZOLA</u>	23. 3. 2021	
<u>ENOTA KOPER</u>	23. 3. 2021	
<u>ENOTA PIRAN</u>	23. 3. 2021	
<u>ENOTA SEŽANA</u>	23. 3. 2021	26. 4. 2021
CENTER ZA SOCIALNO DELO KOROŠKA	dopis št. 350-1/2021-31917/2 z dne 10. 3. 2021	
<u>ENOTA DRAVOGRAD</u>	10. 3. 2021	15. 11. 2022
<u>ENOTA RADLJE OB DRAVI</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA RAVNE NA KOROŠKEM</u>	10. 3. 2021	15. 11. 2022
<u>ENOTA SLOVENJ GRADEC</u>	10. 3. 2021	9. 4. 2021 in 15. 11. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO LJUBLJANA	dopis št. 020-108/2021-31984/2 z dne 22. 3. 2021	
<u>ENOTA GROSUPLJE</u>	22. 3. 2021	17. 11. 2022

<u>ENOTA LJUBLJANA BEŽIGRAD</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA LJUBLJANA CENTER</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA LJUBLJANA MOSTE POLJE</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA LJUBLJANA ŠIŠKA</u>	8. 3. 2021, 22. 3. 2021	
<u>ENOTA LJUBLJANA VIČ RUDNIK</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA LOGATEC</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA VRHNIKA</u>	22. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO MARIBOR	e-pismo z dne 10. 3. 2021 (prejeto 16. 3. 2021)	
<u>ENOTA LENART</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA MARIBOR CENTER</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA MARIBOR TEZNO sedež</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA PESNICA</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA RUŠE</u>	10. 3. 2021	
<u>ENOTA SLOVENSKA BISTRICA</u>	10. 3. 2021	18. 11. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO OSREDNJA SLOVENIJA - VZHOD	dopis št. 070-1/2021-31860/2 z dne 24. 3. 2021	
<u>ENOTA DOMŽALE</u>	24. 3. 2021	
<u>ENOTA KAMNIK</u>	24. 3. 2021	
<u>ENOTA LITIJA</u>	24. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO OSREDNJA SLOVENIJA - ZAHOD	dopis št. 021-33/2021-31925/2 z dne 25. 3. 2021	
<u>ENOTA KOČEVJE</u>	25. 3. 2021	
<u>ENOTA RIBNICA</u>	25. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO POMURJE	dopis št. 070-2/2021-31895/2 z dne 17. 3. 2021	
<u>ENOTA GORNJA RADGONA</u>	17. 3. 2021	14. 11. 2022
<u>ENOTA LENDAVA</u>	17. 3. 2021	
<u>ENOTA LJUTOMER</u>	17. 3. 2021	
<u>ENOTA MURSKA SOBOTA</u>	17. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO POSAVJE	dopis št. 140-1/2021-31852 z dne 19. 3. 2021	
<u>ENOTA BREŽICE</u>	19. 3. 2021	
<u>ENOTA KRŠKO</u>	19. 3. 2021	
<u>ENOTA SEVNICA</u>	19. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO PRIMORSKO-NOTRANJSKA	dopis št. 070-2/2020-31879/3 z dne 25. 3. 2021	
<u>ENOTA CERKNICA</u>	25. 3. 2021	
<u>ENOTA ILIRSKA BISTRICA</u>	25. 3. 2021	
<u>ENOTA POSTOJNA</u>	25. 3. 2021	

CENTER ZA SOCIALNO DELO SAVINJSKO-ŠALEŠKA	dopis št. 007-45/2021-31941/2 z dne 25. 3. 2021	
<u>ENOTA MOZIRJE</u>	9. 3. 2021 in 25. 3. 2021	
<u>ENOTA VELENJE</u>	25. 3. 2021	17. 11. 2022
<u>ENOTA ŽALEC</u>	25. 3. 2021	19. 4. 2021 in 17. 11. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO SEVERNA PRIMORSKA	dopis št. 070-2/2021-31968/2 z dne 10. 3. 2021 (prejeto 24. 3. 2021)	
<u>ENOTA AJDOVŠČINA</u>	10. 3. 2021 (prejeto 24. 3. 2021)	17. 5. 2021 in 18. 11. 2022
<u>ENOTA IDRİJA</u>	10. 3. 2021 (prejeto 24. 3. 2021)	17. 5. 2021 in 18. 11. 2022
<u>ENOTA NOVA GORICA</u>	10. 3. 2021 (prejeto 24. 3. 2021)	
<u>ENOTA TOLMIN</u>	10. 3. 2021 (prejeto 24. 3. 2021)	
CENTER ZA SOCIALNO DELO SPODNJE PODRAVJE	dopis št. sl-2/2021-1 z dne 8. 3. 2021	
<u>ENOTA ORMOŽ</u>	8. 3. 2021	
<u>ENOTA PTUJ</u>	8. 3. 2021	
CENTER ZA SOCIALNO DELO ZASAVJE	dopis št. sl-2/2021-1 z dne 22. 3. 2021	
<u>ENOTA HRASTNIK</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA TRBOVLJE</u>	22. 3. 2021	
<u>ENOTA ZAGORJE OB SAVI</u>	22. 3. 2021	18. 11. 2022

TABELA 2: DOSTOPNOST CSD Z VIDIKA SENZORNIH OVIRANOSTI (1.2-5/2021)

	datum odziva CSD na Varuhovo poizvedbo z dne 26. 1. 2022	datum odziva CSD na dodatne Varuhove poizved- be (če so bile)
CENTER ZA SOCIALNO DELO CELJE	dopis št. 122-69/2022-31976/4 z dne 7. 2. 2022	
<u>ENOTA CELJE</u>	7. 2. 2022	
<u>ENOTA LAŠKO</u>	7. 2. 2022	
<u>ENOTA SLOVENSKE KONJICE</u>	7. 2. 2022	
<u>ENOTA ŠENTJUR PRI CELJU</u>	7. 2. 2022	
<u>ENOTA ŠMARJE PRI JELŠAH</u>	7. 2. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO DOLENJSKA IN BELA KRAJINA	dopis št. 099-1/2022-31909/2 z dne 31. 1. 2022	
<u>ENOTA ČRNOMELJ</u>	31. 1. 2022	
<u>ENOTA METLIKA</u>	31. 1. 2022	
<u>ENOTA NOVO MESTO</u>	31. 1. 2022	
<u>ENOTA TREBNJE</u>	31. 1. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO GORENJSKA		
<u>ENOTA JESENICE</u>	7. 2. 2022	28. 4. 2022
<u>ENOTA KRANJ</u>	4. 2. 2022	
<u>ENOTA RADOVLJICA</u>	28. 1. 2022	22. 4. 2022
<u>ENOTA ŠKOFJA LOKA</u>	9. 2. 2022	25. 4. 2022
<u>ENOTA TRŽIČ</u>	3. 2. 2022	5. 5. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO JUŽNA PRIMORSKA		
<u>ENOTA IZOLA</u>	3. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA KOPER</u>	3. 2. 2022	
<u>ENOTA PIRAN</u>	3. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA SEŽANA</u>	3. 2. 2022	12. 5. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO KOROŠKA		
<u>ENOTA DRAVOGRAD</u>	17. 2. 2022	22. 4. 2022
<u>ENOTA RADLJE OB DRAVI</u>	1. 2. 2022	4. 5. 2022
<u>ENOTA RAVNE NA KOROŠKEM</u>	2. 2. 2022	4. 5. 2022
<u>ENOTA SLOVENJ GRADEC</u>	9. 2. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO LJUBLJANA	dopis št. 021-775/2022-31984/2 z dne 4. 2. 2022	
<u>ENOTA GROSUPLJE</u>	4. 2. 2022	
<u>ENOTA LJUBLJANA BEŽIGRAD</u>	4. 2. 2022	5. 5. 2022
<u>ENOTA LJUBLJANA CENTER</u>	4. 2. 2022	5. 5. 2022

<u>ENOTA LJUBLJANA MOSTE POLJE</u>	4. 2. 2022	5. 5. 2022
<u>ENOTA LJUBLJANA ŠIŠKA</u>	4. 2. 2022	
<u>ENOTA LJUBLJANA VIČ RUDNIK</u>	4. 2. 2022	5. 5. 2022
<u>ENOTA LOGATEC</u>	4. 2. 2022	
<u>ENOTA VRHNIKA</u>	4. 2. 2022	5. 5. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO MARIBOR		
<u>ENOTA LENART</u>	11. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA MARIBOR CENTER</u>	11. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA MARIBOR TEZNO sedež</u>	11. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA PESNICA</u>	11. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA RUŠE</u>	11. 2. 2022	12. 5. 2022
<u>ENOTA SLOVENSKA BISTRICA</u>	11. 2. 2022	12. 5. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO OSREDNJA SLOVENIJA – VZHOD	dopis št. 070-1/2022-31860/2 z dne 10. 2. 2022	
<u>ENOTA DOMŽALE</u>	10. 2. 2022	
<u>ENOTA KAMNIK</u>	10. 2. 2022	26. 4. 2022
<u>ENOTA LITIJA</u>	10. 2. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO OSREDNJA SLOVENIJA – ZAHOD		
<u>ENOTA KOČEVJE</u>	11. 2. 2022	6. 5. 2022
<u>ENOTA RIBNICA</u>	7. 3. 2022	6. 5. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO POMURJE		
<u>ENOTA GORNJA RADGONA</u>	31. 1. 2022	
<u>ENOTA LENDAVA</u>	31. 1. 2022	
<u>ENOTA LJUTOMER</u>	31. 1. 2022	
<u>ENOTA MURSKA SOBOTA</u>	31. 1. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO POSAVJE		
<u>ENOTA BREŽICE</u>	8. 2. 2022	
<u>ENOTA KRŠKO</u>	8. 2. 2022	
<u>ENOTA SEVNICA</u>	8. 2. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO PRIMORSKO-NOTRANJSKA	dopis št. 070-2/2020-31879/5 z dne 17. 2. 2022	
<u>ENOTA CERKNICA</u>	17. 2. 2022	22. 4. 2022
<u>ENOTA ILIRSKA BISTRICA</u>	17. 2. 2022	22. 4. 2022
<u>ENOTA POSTOJNA</u>	17. 2. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO SAVINJSKO-ŠALEŠKA	dopis št. 007-2/2022-31941/ z dne 1. 2. 2022	
<u>ENOTA MOZIRJE</u>	1. 2. 2022	
<u>ENOTA VELENJE</u>	1. 2. 2022	
<u>ENOTA ŽALEC</u>	1. 2. 2022	

CENTER ZA SOCIALNO DELO SEVERNA PRIMORSKA		
<u>ENOTA AJDOVŠČINA</u>	10. 2. 2022	6. 5. 2022
<u>ENOTA IDRIJA</u>	7. 2. 2022	6. 5. 2022
<u>ENOTA NOVA GORICA</u>	9. 2. 2022	
<u>ENOTA TOLMIN</u>	3. 2. 2022	3. 5. 2022 in 6. 5. 2022
CENTER ZA SOCIALNO DELO SPODNJE PODRAVJE		
<u>ENOTA ORMOŽ</u>	17. 2. 2022	
<u>ENOTA PTUJ</u>	1. 2. 2022	
CENTER ZA SOCIALNO DELO ZASAVJE		
<u>ENOTA HRASTNIK</u>	9. 2. 2022	5. 5. 2022
<u>ENOTA TRBOVLJE</u>	9. 2. 2022	5. 5. 2022
<u>ENOTA ZAGORJE OB SAVI</u>	9. 2. 2022	5. 5. 2022

ORIS NAJBOLJ RELEVANTNEGA NACIONALNEGA NORMATIVNEGA OKVIRJA

V zvezi z dostopnostjo centrov za socialno delo za osebe z invalidnostmi oziroma osebe s senzornimi motnjami so relevantni različni pravni viri, zlasti Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (MKPI), Zakon o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD), Gradbeni zakon (GZ) oziroma Gradbeni zakon (GZ-1), Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI), Zakon o socialnem varstvu (ZSV), Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (ZUSZJ), Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (ZDSMA), Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov, Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev in pa tudi Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide ter Akcijski program za invalide 2014–2021, sprejet dne 9. 1. 2014, oziroma Akcijski program za invalide 2022–2030, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela 14. 10. 2021.

Republika Slovenija je Konvencijo o pravicah invalidov (in izbirni protokol k njej) ratificirala z MKPI¹. S to konvencijo so se države podpisnice zavezale, da bodo zagotovile in spodbujale **polno uresničevanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse invalide brez kakršne koli diskriminacije zaradi invalidnosti** ter bodo sprejele ustrezne zakonodajne, upravne in druge ukrepe za uresničevanje pravic, ki jih priznava ta konvencija (4. člen). Skladno s konvencijo, diskriminacijo zaradi invalidnosti predstavlja tudi odklonitev potrebnih in primernih sprememb ter prilagoditev, **ki ne nalagajo nesorazmernega ali nepotrebnega bremena**, kadar so v posameznem primeru potrebne, da se invalidom na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin (2. člen). Konvencija **v 3. členu med splošnimi načeli konvencije navaja tudi načelo dostopnosti**. V zvezi z dostopnostjo konvencija v prvem odstavku 9. člena določa, **da morajo države pogodbenice invalidom omogočiti neodvisno življenje in polno sodelovanje na vseh področjih življenja**. V ta namen morajo sprejeti ustrezne ukrepe, s katerimi invalidom zagotovijo, da imajo enako kot drugi dostop do fizičnega okolja, prevoza, informacij in komunikacij, vključno z informacijskimi in komunikacijskimi tehnologijami in sistemi, ter do drugih objektov, naprav in storitev, ki so namenjene javnosti ali se zanjo opravljajo v mestu in na podeželju.

Namen **ZIMI**² je preprečevanje in odpravljanje diskriminacije invalidov, ki temelji na invalidnosti, njegov cilj pa za invalide ustvarjati **enake možnosti na vseh področjih življenja** (1. člen). Tretji odstavek 3. člena ZIMI določa, da primerna prilagoditev pomeni potrebne zakonodajne, upravne in druge ukrepe, **ki ne nalagajo nesorazmernega bremena**, kadar so v

¹ Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08).

² Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17).

posameznem primeru potrebni, da se invalidom na enaki podlagi kot drugim zagotovi uživanje ali uresničevanje pravic in svoboščin. V skladu s četrtem odstavkom 3. člena ZIMI zagotavljanje enakih možnosti pomeni načrtovane dejavnosti, s katerimi se omogoči, da so različni deli družbe in okolja, kot so **javne službe, grajeno okolje, blago in storitve, namenjene javnosti, informacije, komunikacije ipd., dostopni vsem, predvsem invalidom. Prepovedana je vsakršna diskriminacija zaradi invalidnosti v postopkih pred državnimi organi, organi državne in samoupravne lokalne skupnosti, izvajalci javnih pooblastil in izvajalci javne službe** (6. člen ZIMI). Takšno diskriminacijo v skladu z drugim odstavkom istega člena med drugim predstavlja tudi **oteževanje vodenja postopka invalidov kot strank** s strani javnih uslužbencev, kar onemogoča ali zelo ovira uresničevanje pravic invalidov. ZIMI nadalje v 9. členu **prepoveduje diskriminacijo zaradi invalidnosti pri dostopnosti do uporabe objektov v javni rabi ter v drugem odstavku istega člena določa, da se prilagoditve objektov v javni rabi opravijo z gradbenimi in tehničnimi napravami, zvočnimi in svetlobnimi indikatorji, pisnimi informacijami in drugimi ustreznimi tehničnimi prilagoditvami.** Drugi odstavek 38. člena ZIMI določa, da se primerno prilagoditev obstoječih objektov v javni rabi zagotovi s tem, **da se odpravijo grajene in komunikacijske ovire iz 9. člena omenjenega zakona, ki jih mora investitor odpraviti ob prvi rekonstrukciji objekta po uveljavitvi tega zakona, vendar najkasneje v 15 letih po uveljavitvi tega zakona.** ZIMI je začel veljati decembra 2010.

ZVarD³ v prvem odstavku 4. člena določa, da **diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin**, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. V drugem odstavku istega člena ZVarD prepoveduje diskriminacijo zaradi katerekoli osebne okoliščine. Zakon med osebne okoliščine, na podlagi katerih je diskriminacija prepovedana, izrecno našteva tudi invalidnost.

Po **GZ⁴** je (bila) univerzalna graditev in raba objektov ena izmed bistvenih zahtev za objekte (sedma točka drugega odstavka 15. člena). Isti zakon je v drugem odstavku 22. člena določal, da graditev in uporaba objektov, dostopnih vsem ljudem, ne glede na njihovo morebitno trajno ali začasno oviranost, pomeni projektiranje, gradnjo in uporabo objektov na način, ki omogoča neoviran dostop do objektov in njihovo uporabo. Dostopi, prehodi, povezovalne poti, vrata ter vertikalne povezave (stopnice, klančine, osebna dvigala in druge mehanske dvižne naprave) so morale ljudem s posameznimi funkcionalnimi oviranostmi omogočati samostojno uporabo, opremljeni so morali biti s potrebno signalizacijo in opremo za nemoteno gibanje, komunikacijo in orientacijo. V skladu s prvo alinejo četrtega odstavka istega člena so morali biti na način iz drugega odstavka tega člena projektirani, grajeni in se uporabljati

³ Zakon o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg).

⁴ Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 – popr., 65/20, 15/21 – ZDUOP in 199/21 – GZ-1).

objekti v javni rabi ali deli objektov, ki so v javni rabi. **GZ-1⁵**, ki je začel veljati 31. decembra 2021, uporabljati pa se je začel 1. junija 2022, z 32. členom prav tako **določa univerzalno graditev in rabo objektov. Dostopi, prehodi, povezovalne poti, vrata in vertikalne povezave morajo skladno s tretjim odstavkom istega člena ljudem s posameznimi funkcionalnimi oviranostmi omogočati samostojno uporabo, opremljeni morajo biti s potrebno signalizacijo in opremo za nemoteno gibanje, komunikacijo in orientacijo.**

ZSV⁶ v 2. členu določa, da država zagotavlja in razvija oblike neodvisnega življenja invalidov ter v 4. členu določa, da se pravice do storitev uveljavljajo po načelih enake dostopnosti in proste izbire oblik za vse upravičence pod pogoji, ki jih določa zakon. Centri za socialno delo so ustanovljeni kot javni socialno varstveni zavodi (prvi odstavek 49.a člena); znotraj centra za socialno delo delujejo enote centra za socialno delo, ki so notranje organizacijske enote (drugi odstavek 49.a člena); na enotah centra za socialno delo se izvajajo socialno varstvene storitve, javna pooblastila in naloge idr. (četrti odstavek 49.a člena). **Skladno s prvim odstavkom 93. člena ZSV morajo biti postopki izvajanja storitev vodeni tako, da zagotavljajo zaupnost podatkov ter osebno integriteto in dostojanstvo upravičenca.** Izpolnjevanje splošnih pogojev za ustanovitev javnega socialno varstvenega zavoda in tudi minimalnih tehničnih, kadrovskih in drugih pogojev, ki jih predpiše minister, pristojen za socialno varstvo, ugotavlja ministrstvo, pristojno za socialno varstvo (60. člen ZSV). Sredstva za investicijsko vzdrževanje in druge obveznosti določene z zakonom in aktom o ustanovitvi javnega socialno varstvenega zavoda mora zagotavljati ustanovitelj (prvi odstavek 61. člena ZSV).

ZUSZJ⁷ določa **pravico gluhih oseb uporabljati slovenski znakovni jezik in pravico gluhih oseb do informiranja v njim prilagojenih tehnikah** ter obseg in način uveljavljanja pravice do tolmača za znakovni jezik pri enakopravnem vključevanju gluhih oseb v življenjsko in delovno okolje ter vse oblike družbenega življenja ob enakih pravicah in pogojih ter z enakimi možnostmi, kot jih imajo osebe brez motenj sluha. Skladno z 10. členom ima med drugim gluha oseba pravico uporabljati znakovni jezik v postopkih pred državnimi organi, organi lokalne samouprave, izvajalci javnih pooblastil oziroma izvajalci javne službe in biti informirana v njej prilagojenih tehnikah v skladu s posebnimi predpisi.

Uporabljati se je že začel tudi **ZDSMA⁸**, ki ureja ukrepe za **zagotovitev dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij zavezancev za vse uporabnike, zlasti za uporabnike z različnimi oblikami oviranosti.** Uporablja se za državne organe, organe samoupravnih lokalnih skupnosti in osebe javnega prava po zakonu, ki ureja javno naročanje. V 5. členu določa zahteve glede

5 Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 199/21 in 105/22 – ZZNŠPP).

6 Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOsk).

7 Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (Uradni list RS, št. 96/02).

8 Zakon o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (Uradni list RS, št. 30/18, 95/21 – ZInfV-A in 189/21 – ZDU-1M).

dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij, in sicer na način, da so informacije uporabnikom med drugim predstavljene na načine, ki jih lahko zaznajo in so jim razumljivi. Od 23. septembra 2020 morajo vsi državni organi, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in osebe javnega prava po zakonu, ki ureja javno naročanje, razen nekaterih izjem, izpolnjevati zahtevane standarde spletne dostopnosti, od 23. junija 2021 pa je ZDSMA začel veljati tudi za mobilne aplikacije.

Pravilnik o univerzalni graditvi in uporabi objektov⁹ podrobneje določa bistveno zahtevo, s katero se zagotavljata univerzalna graditev in uporaba objektov, in vključuje graditev in uporabo objektov, dostopnih vsem ljudem, in graditev prilagodljivih objektov. V 6. členu določa zahteve za notranje prostore objektov, dostopnih vsem ljudem, in sicer med drugim, da se pri projektiranju, gradnji, uporabi in vzdrževanju objektov, dostopnih vsem ljudem, zagotavlja vstop v objekt na istem mestu ali blizu njega, oblikovan in opremljen tako, da ga lahko tudi osebe z okvarami vida enostavno najdejo in uporabljajo. Če pri objektih, ki se rekonstruirajo, vzdržujejo ali se jim spreminja namembnost tega ni mogoče zagotoviti, mora biti na primer-nem mestu ob vhodu v objekt nameščen video signal za vzpostavitev stika z uslužbencem oziroma zvočni signal z možnostjo branja informacij. Nadalje isti člen določa tudi, da se vsem zagotavljata samostojno gibanje in orientacija; vsem se zagotavlja uporaba naprav, ki omogočajo samostojno uporabo objekta; alarmne naprave morajo biti opremljene s svetlobnim in zvočnim signalom. Skladno z 8. členom, ki določa zahteve za prostore, namenjene strankam, pa morajo biti informacijske table, orientacijske oznake in druge informacije lahko razumljive in na takem mestu, ki je dostopno vsem.

Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za izvajalce socialnovarstvenih storitev¹⁰ določa, da morajo biti objekti in prostori, v katerih se opravljajo socialnovarstvene storitve in dejavnost CSD, dostopni in zasnovani tako, da ustrezajo psihofizičnim in zdravstvenim potrebam uporabnikov ter izvajanju strokovnega dela delavcev.

Naj izpostavimo še **Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide**¹¹, ki s **Cilji I** med drugim predvideva odpravljanje grajenih in komunikacijskih ovir v obstoječih objektih v javni rabi. S **Cilji II** je nadalje za invalide s senzornimi motnjami predvideno zagotavljanje informacij v prilagojenih oblikah. Ukrepi za slepe in slabovidne npr. predvidevajo tiskanje pomembnejših informacij z večjimi črkami, uporabo prilagojene tehnologije pri storitvah javnih služb, dostopnost elektronske lupe ali povečevalnega stekla v javnih ustanovah. Ukrepi za gluhe in naglušne pa predvidevajo uporabo slovenskega znakovnega jezika za sporazumevanje, prilagojeno komuniciranje v javnih ustanovah, varnostno opremo z vibracijskimi alarmi ali utripajočo lučjo, da lahko gluhi in naglušni

9 Uradni list RS, št. 41/18.

10 Uradni list RS, št. 67/06 in 135/21.

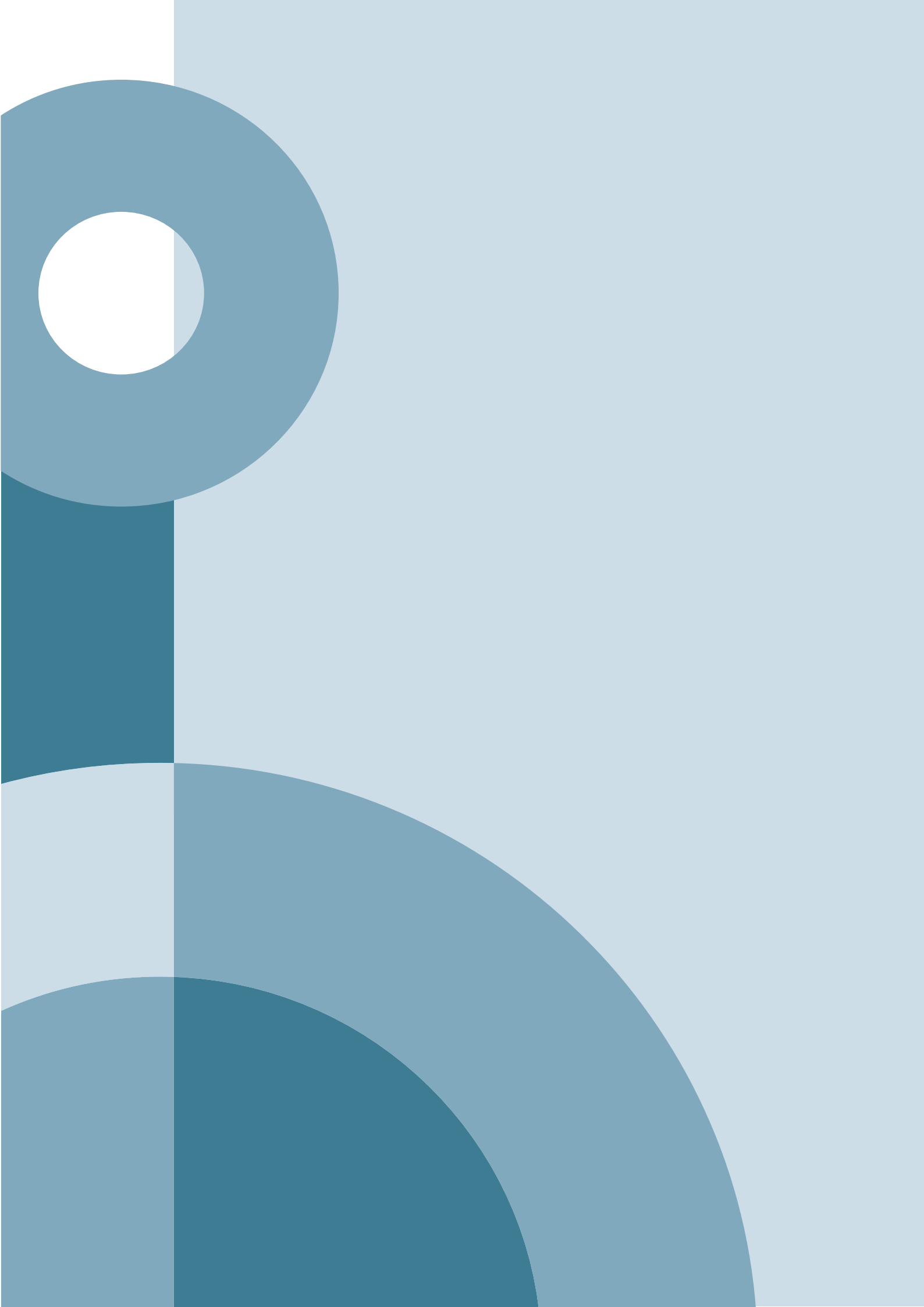
11 Uradni list RS, št. 113/05.

zaznajo sporočila (npr. utripajoče luči, ki kažejo smer izhoda iz objekta ob alarmu). **Cilji V** pa med drugim predvidevajo boljšo komunikacijo invalidov in drugih funkcionalno oviranih ljudi na področju e-dostopnosti, večjo seznanjenost z možnostmi, ki jih lahko daje informacijsko komunikacijska tehnologija invalidom in drugim funkcionalno oviranim ljudem in pa večjo dostopnost informacijsko komunikacijskih tehnologij in podpornih tehnologij za invalide in druge funkcionalno ovirane ljudi.

Tudi **Akcijski program za invalide 2022–2030**¹² kot enega izmed ciljev izrecno omenja dostopnost. Med ukrepi za doseg tega cilja je pod točko 3.3 izrecno navedeno tudi zagotavljanje dostopnosti do grajenega okolja ali do vseh objektov v javni rabi, pod točko 3.4 pa zagotavljanje dostopnosti do informacij in komunikacij.

---

¹² Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/Invalidi/API-2022-2030/Akcijski_program_za_invalide_2022_2030.docx, str. 7.

Posebno poročilo
**Dostopnost centrov za socialno delo
za gibalno in senzorno ovirane invalide**

Izdajatelj: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije

Pri pripravi posebnega poročila so sodelovali:

Peter Svetina, varuh človekovih pravic
Miha Horvat, namestnik varuha
Rozi Žalig, sodelavka

Lektura: Jezikovne storitve Peresce, Maja Sužnik s.p.

Oblikovanje: Aljaž Primožič

Tisk: Prima IP d.o.o.

Naklada: 300 izvodov

Ljubljana, december 2022

Posebno poročilo je objavljeno tudi na spletnih straneh www.varuh-rs.si.

Reprodukcija delov posebnega poročila je dovoljena z navedbo vira.

Primer:

Dostopnost urada za delo za invalide

Varuh človekovih pravic RS (Varuh) je v vednost prejel pritožbo zaradi diskriminacije na podlagi invalidnosti na uradu za delo (Urad). Pritožnica (pobudnica) je navajala, da prostori Urada niso dostopni za invalide in da so uslužbenci Urada njen primer obravnavali nedostojno ter žaljivo. Pobudnica je razgovor na Uradu opravila na hodniku v pritličju stavbe. Hodnik je javen, odprt in prepišen.

Varuh je na Zavod za zaposlovanje (Zavod) naslovil predlog, da odgovori na pobudnične navedbe in nas obvesti o poteku obravnave njene pritožbe. Posebej smo opozorili na določbi 9. in 6. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI), ki se nanašata na zahtevo za zagotovitev dostopnosti objektov v javni rabi za invalide in na preprečitev diskriminacije v postopkih pred državnimi organi. V 6. členu ZIMI je med drugim posebej prepovedano oteževanje vodenja postopka invalidov kot strank s strani javnih uslužbencev, kar onemogoča ali zelo ovira uresničevanje pravic invalidov.

Zavod je v odgovoru na pritožbo podal obširna pojasnila o obravnavi pobudničnega primera in v zaključku izrazil tudi obžalovanje zaradi neizpolnenih pobudničnih pričakovanj. Glede nadaljnje obravnave pobudnice so se pri ostalih javnih institucijah v kraju zavezali poiskati bolj primeren prostor za razgovor.

Iz odgovora Zavoda smo razbrali, da se je Urad po svojih močeh trudil za zagotovitev nediskriminatorne obravnave pobudnice. Ugotovili pa smo tudi, da se Urad zaveda, da prostori, kjer je bil opravljen razgovor s pobudnico, niso primerni.

Sprejem invalidov na hodniku po Varuhovem mnenju predstavlja kršitev 6. in 9. člena ZIMI. Varuh je zato Zavodu predlagal, da v prihodnje v izogib morebitnim kršitvam prepreči diskriminacijo invalidov pri dostopu do prostorov Urada tudi za vse druge primere poiskajo ustrezen prostor za sprejem invalidov. Zavod je Varuhu predlog upošteval in se dogovoril za možnost uporabe prostorov upravne enote in zavoda za zdravstveno zavarovanje, kjer bodo odslej lahko redno zagotavljali sprejem in svetovalno obravnavo invalidov. 10.5-17/2014

Okrajno sodišče v Ajdovščini še vedno ni dostopno funkcionalno oviranim osebam

Varuh je v Letnem poročilu za 2010 (str. 107) že opozoril, da je treba zagotoviti neoviran dostop do razpravnih sodnih dvoran. Kljub temu se je znova srečal s primerom nedostopnosti Okrajnega sodišča v Ajdovščini (sodišče) za stranke z zdravstvenimi omejitvami. Tako je bila pobudnica, sicer obdoženka v kazenski zadevi na tem sodišču, ki je pred tem že seznanila sodišče, da zaradi zdravstvenega stanja ni sposobna pristopiti na narok v drugem nadstropju stavbe sodišča, vabljena na narok v tem nadstropju.

Država bi morala poskrbeti za neoviran dostop strankam tako do razpravnih dvoran kot do predsednika sodišča, zemljiške knjige in do vložišča, in sicer vsem osebam z omejenimi zdravstvenimi zmoglostmi, tudi invalidom na invalidskih vozičkih, ki so brez spremstva.

Na Varuhovo poizvedovanje je sodišče potrdilo, da je že pred razpisom naroka v drugem nadstropju stavbe sodišča razpelo z navedbami pobudnice, da zaradi zdravstvenih težav ta ne zmore priti po stopnicah do drugega nadstropja, kjer so prostori sodišča, za kar je pobudnica predložila tudi zdravniško potrdilo. Sodišče pa je narok ponovno razpisalo v prostorih sodišča, ker je ocenilo navedbo v zdravniškem potrdilu kot »zgodljavašine«. Ker je pobudnica vztrajala, da se obravnava opravi v pritličnih prostorih, kamor bi sama lahko prišla neovirano, je sodišče odredilo izvedenstvo medicinske stroke. Zagotovilo je, da bo po prejemu tega mnenja tudi odločilo, kako (predvsem kje) bo nadaljevalo postopek. Sodišče ima namreč svoje prostore v prvem in drugem nadstropju stavbe na Gregorčičevi ulici 28 v Ajdovščini, kamor je mogoče priti le po stopnicah.

Varuh na podlagi teh pojasnil sodišča ugotavlja, da Ministrstvo za pravosodje v svojih prizadevanjih, da bi bil funkcionalno oviranim osebam omogočen dostop v vse stavbe pravosodnih organov, očitno ni napredovalo. Iz opisanega primera je mogoče tudi sklepati, da lahko zaradi razlogov, ki so na strani države (nedostopnost razpravnih dvoran), prihaja do nepotrebnega zavlajevanja postopka kot tudi do (dragega) ugotavljanja razlogov, kvi bi upravičevali razpis naroka zunaj sodnih prostorov sodišča, kar spet terja dodatne stroške. Ob tem ne gre prezreti, da ni dovolj, da so osebam z zdravstvenimi omejitvami omogočeni tudi razpravne dvorane, temveč tudi drugi poslovni prostori. Varuh bo zato izpostavljen problematiki posvečal pozornost tudi v prihodnje.

Primer

Ureditev parkirnega mesta za invalide

Na Varuha človekovih pravic RS (Varuh) se je obrnil pobudnik, ki si je že dalj časa prizadeval za ureditev parkirnega mesta za invalide v ulici, v kateri prebiva. Kot je navedel, so ga zaposleni na Občini Ormož usmerili na komunalno podjetje, ti pa nazaj na občino.

Občina Ormož je po posvetovanju Varuha zagotovila, da se bo s takojšnjim zamenjavo zakupnikov parkirnih mest pridobilo mesto, ki se bo lahko označilo kot parkirni prostor za invalide.

Varuh je občini predlagal, naj odgovori pobudniku na njegove prošnje za zagotovitev parkirnega mesta za invalide, na pa seznaniti z odgovorom. Z občine smo kmalu prejeli obvestilo, da so se s Komunalnim podjetjem Ormož dogovorili, da se bo s takojšnjim zamenjavo zakupnikov parkirnih mest pridobilo mesto, ki se bo lahko označilo kot parkirni prostor za invalide.

Hitro rešitev občine ocenjujemo kot pozitivno, saj je ustrezna prometna infrastruktura nujno potrebna, da se funkcionalno oviranim osebam olajša uporaba avtomobila. 10.5-2/2013

Z DISKRIMINACIJA

Pomemben del poslovanja zunaj sedeža je

govor varuhinje in njenih sodelavcev z župani občin, kjer poteka poslovanje zunaj sedeža. Na pogovori varuhinja predstavi problematiko, ki izvirja iz pogovorov z občani in obravnave pobud, ki se nanašajo na delo občine.

Ti pogovori so zelo pomembni, saj tako lahko razjasnimo, včasih tudi rešimo vprašanja, ki izhajajo iz pobud. V nadaljevanju varuhinja vedno izpostavi teme, kot so stanovanjska problematika, bivalne enote, pomoč brezdomnim občanom, socialna stiska, občinske pomoči, brezposelnost, javna dela, tudi v družbah, kjer je občina soustanovitelj, skrb za socialno ogrožene, ovire dolgo, skrb za invalide (tudi arhitektonske ovire), premoženjskopravne zadeve, problematika na področju predšolske in osnovnošolske vzgoje, dostopnost župana (pogovori z občani), javna zdravstvena služba, socialno varstvo, ali je občina prijazna starejšim in otrokom, prostorsko načrtovanje, okoljska problematika, lastniška razmerja, povezana s kategorizacijo cest (način reševanja, odkup, razlastitve, spori idr.), občinske inšpekcijske službe, brezplačna pravna pomoč in mediacija. Župani varuhinji orišejo splošno stanje v občini, svoja prizadevanja ter probleme in sistemske težave, s katerimi se srečujejo lokalna skupnost in njeni prebivalci.

Vstop v trgovino s psom za slepe je lahko težava še danes

Pisala nam je tudi pobudnica, ki je problematizirala, da ji v trgovino Harvey Norman v Ljubljani niso dovolili vstopiti z njenim psom – vodičem slepih, čeprav je imel pripadajočo oprsnico z vodilom in vsemi oznakami. Kmalu po tem pa nas je seznanila, da umika svojo pobudo, ker v stiku z omenjeno trgovino že iščejo rešitev. Še vseeno pa to zadevo izpostavljam v tem letnem poročilu zato, da najprej spomnimo, da smo že pred desetimi leti (na str. 51 Letnega poročila za leto 2007) poročali o zelo podobnem primeru, ko je bil slepih osebam s psom vodnikom prepovedan vstop v lokal. V prvi vrsti je zaskrbljujoče, da do tovrstnih primerov očitno še vedno prihaja.

Se pa tudi sicer ob omenjeni zadevi ponujajo številna vprašanja. Prvo je lahko že, ali ni sistemsko zgoreno, da je določba o tem, da imajo psi-vodiči slepih in psi-pomočniki invalidov skupaj s svojim skrbnikom vstop na vsa javna mesta in v sredstva javnega prevoza, v Zakonu o zaščiti živali (ZZZiv), ko pa je vendartega zakona o invalidih? Ali ni prav tako čudno, da se po 45. členu navedenega zakona z globlo od 2.400 do 84.000 evrov sicer kaznuje tudi pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki na javno mesto oziroma v sredstva javnega prevoza ne pusti psa vodiča slepih oziroma psa pomočnika invalidov skupaj z njegovim skrbnikom – pri tem pa naj bi nadzorosta nad izvajanjem tega zakona in na njegovi podlagi izdanih predpisov neposredno opravljali »uradni veterinarji, kmetijski, lovski, ribiški inšpektorji ter inšpektorji, pristojni za ohranjanje narave«?

13. Vlada na zmore odpraviti diskriminacijo prepriča v obliki stopnic

Obravnali smo zadnjo miselno organizacijo zaradi nedostopnosti nekoga vsilnega organa osebam na invalidskih vozičkih. Organ je njihove navedbe o diskriminaciji in pritožbo po zagotovitvi fizične dostopnosti organa zavrnil, da bi za njihove gibanje oviranim »obistara postoj enake obravnave pomembni še nekaj več« (S. opravičilo določene prilagoditve stavbe). Ugotovili smo, da je mogoče evropsko pravno prakso na primer prenesti in v zelo omejenem obsegu, ter svojo stališče sklaviti s prejetim, da zadnja zagotovitev alternativnih načinov komunikacije z gibanje oviranimi strankami (ki jih je med drugim opredelil kot »mitige ukrepe«). Zadeva je bila zrela za Varuhovo pozornost.

V poizvedbo smo opozorili da predpostavka, da uveljavljanje naše pravice ali pravnega interesa nujno terja, da se nekdo lahko sam giba, da se ali ali vidi, ali da ima kakšno drugo »samoumejnospoločno« lahko pomeni diskriminacijo na podlagi invalidnosti. Takleto obdobja tudi, da se osebam z invalidnostjo na zagotovi razumne prilagoditve postopkov, meril ali praksi, ki onemogočajo enakopravnost z njihovimi invalidi. Imenno smo opozorili tudi na Konvencijo, ODR o pravici invalidov (MKP) in na pozitivno obveznost preprečevati diskriminacijo. Organ je v odgovoru priznal, da zaradi arhitektonskih in značilnosti stavbe v njihovi prostori ni mogoče izvesti vsilnega popravila o gibanje ovirano osebo, razen če bi ta prevela, da je skupaj z vsilnim prenosom po stopnicah. Opozorili so na dve stališči, npr. odgovor po telefonu, z videokonferenco ali v drugih prostorih, ter izrazi prepričanje, da bi s tem zadostili zahtevi po razumnih prilagoditvah. Organ je priznal, da v odločitvi ustrezno razloži zakonodajno pojem razumnih prilagoditev in dopustno razlagati pretirano lenost in strogo in da so gibanje ovirani osebe enake kategorizirani storitev. Pisanost, so pa problem nedostopnosti relativno ad hoc in da doleži težje in bi bilo.

Stališča organa smo presodili kot zgorena, saj niso upoštevala določb MKP o razumnih prilagoditvah. Tudi, da gibanje ovirani poleg analoga obravnavanja od vlade oz. organa »zadržanje še nekaj več« (podobno oz. prevela, in podlaga skrbnega ukrepa, ki bi bil kot breme za organ »mitige«, da bi po Varuhovem mnenju sprejeli. Organ sploh ni opravil testa soznanosti, na katerega se je skliceval. Se več, upošteval ni niti ustavno varovanih obsegi, ki naj bi obravnavale njegove opazitve ob zahtevi po razumnih prilagoditvah. Organ smo zato opozorili, da so stopnice »klasični primer« in sicer (ustvarjene) diskriminacije gibanje oviranih, saj pogosto povzročajo nesno, celo nepremotljivost ovire za uveljavljanje pravice in pravnih interesov. Opozorili smo, da problem nedostopnosti pomeni nezagotavljanje razumnih prilagoditev ustrezne opredelitve neposredne diskriminacije na podlagi gibanje oviranih, kerat pa tudi posledični diskriminaciji na podlagi invalidnosti, in to tako glede dostopnosti javnih storitev organa kot glede pravice do uveljavljanja in panga sodelovanja pri upravljanju javnih zadev v vsah postopkih sprejemanja odločitev organa. Očitno je, da gibanje ovirane osebe, ki niso sposobne same prenesti opazitve, niti tako samostojno in s tem uveljavljanje postopka do svojih storitev organa. Stopnice ustvarjajo kot fizično breme gibanje oviranih, torej kot ovira, ki vnaprej deluje skrajno ovirajo.

Opozorili smo, da nedvomno obdobja tudi razumne, celo preproste načinje trajne odprave diskriminacijo ovire npr. navedbe analize ali začasnih ključnih, ustrezno držimo preloži (npr.). Ker organ niso poskušal ugotoviti razlogov za stanje, to zaobkajati, da smo skladno z našim delovnim dolžnostnega bremenja ugotovili diskriminacijo gibanje oviranih. Vlada oz. organ niso poskušali oviro prav gotovo in bi mogla opravičiti ekonomski razlogi. Zahteva po razumnih prilagoditvah je bila torej utemeljena. Zato smo predlagali, naj organ sprejme diskriminatorno ukrepa, ki bi omogočilo gibanje oviranim, odpranih gibanje oviranih in zagotovi ustrezno dostopnost pisarni in drugih prostorov.

Organ se je v odzivu na naše mnenje strinjal z našo potrebo po trajni rešitvi. Naše predloge in opazila kot smiselne in vredne nadaljnje proučevje. Vendar je vztrajal, da stopnice kot ovira (med drugim in pozoriti, da ta ovira pripada tudi organ) vendar se ne pomenijo stanje mitige, da bi ni prišlo šele, da bi se razumno prilagoditve odločili razumne prilagoditve. Vztrajali so, da bi se v omejenem primernih omejitvah in v skladu z invalidnostjo vnapreji niso znani, nikakor ne morejo biti pronic nespretnosti, saj ukrepi, ki osebam z invalidnostjo vnapreji niso znani, nikakor ne morejo biti pronic omejenostjo samostojnosti in... Organ ni opazil, zakaj bi ni bilo potrebno, da bi se gibanje ovirane osebe, ki niso sposobne same prenesti opazitve, niti tako samostojno in s tem uveljavljanje postopka do svojih storitev organa. Stopnice ustvarjajo kot fizično breme gibanje oviranih, torej kot ovira, ki vnapreji deluje skrajno ovirajo.

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC